

తారాశాసాంకం

[నాటకం]

రచయిత:

కౌప్పరపు సుబ్బారావు

“కోషనారా” “నేటినటుడు” “నూజ్జహాన్” “వసంతసేన”

ఇత్యాది నాటక రచయిత.

ప్రకాశకులు

చీ మోడరన్ పబ్లిషర్స్, (రిజిస్టర్డ్)

హైదరాబాద్ - తెనాలి

నెల :

ఒకరూపాయి పన్నెండు అణాలు.

బెజవాడ శ్రీ రాజరాజేశ్వరీ నాటకమండలివారగు
శ్రీయుత పి. సూరబాబు — శ్రీమతి సి. హెచ్. రాజేశ్వరీ
తండ్రి

ఇతరులు ఎవ్వరూ ఈ నాటకాన్ని ప్రదర్శింపరాదు.

చతుర్థ ముద్రణము - మార్చి 1956

సర్వస్వాధీనములు ప్రకాశకులవి

ESWARA PRINTING PRESS, TENALI.

స విా క్త

* ~~~~~ *

చిరంజీవి పి. నూరిబాబు కోరగా ఈ నాటకం నాకాను. దీని తొలి ప్రదర్శనం ఏలూరులో 1944 సం॥ అక్టోబరు 29 వ తేదీని జరిగింది. మొదటి అయిన వెలు కాల పరిమితిగానే ఈ నాటకం నలభై ఆరు సార్లు ప్రదర్శితమైంది. ఈ నాటకం ఇంత త్వరలో ఇంత చురుకైనవాడొచ్చి పాంథలుగుటుకు ముఖ్యకారణం ఏమిటగా—దీన్ని ప్రదర్శించు టుగా సామాజికులుచూపిన కొద్దైనం—ఆనగా, శ్రద్ధ: కట్టుబాటు, సమిష్టి సహకారం (Team Work), ఉచిత రంగాలంకారాలు, సన్నిటికింటే ప్రశంసనీయమైనటువంటి కృషిమిక్షణ.

నేటి నల కిరాయి నటులు 'కాంచినేపన్' అనే పేరుతో ఆరాజకంగా ఆడుతూ ఉన్న ఆరోచకపు ప్రదర్శనాలలను చూచిచూచి, విసుగెత్తివున్న ప్రేక్షకలోకాన్ని ఈ కొద్దైనం పూర్తిగా ఆకట్టుకుంది. ఇందుకు చిరంజీవులు పి. నూరిబాబు, సి. హెచ్. రాజేశ్వరీ కళానిర్మయల మన్ననలకు ఆత్యంతము పాతులు.

కళానైపుణ్యంగా మన ఆంధ్ర వటీలులు ఏ ఇతర రాష్ట్రీకు నటీనటులకూ తీసిపోయి. కాని, మననటులలో వ్యక్తిత్వంబోసి, సహకారం సమసిపోయింది. ఉదరా రాధనా నేశం వారిబృందయాలకు ఆక్రమించింది—కళారాధనా నేశం మటుకు పెదవులను చాటుకొని. ఇది నిజం—కాబట్టి నిఘరం !!!

ఉదరం మొదట—కళ త్యాగత: ఒప్పుకుంటా. ఆకలిముందు—ఆభినయం—తర్వాత నిజమే కాని పాదుగుమూను—పాటుత్యాగత! ఘరి, పాదుగుకొని పాలుతాగుతున్నారే మన కిరానీ నటులు !! చిల్లరనటుల సంగతి అలావుండే— ఆంధ్రనాట్యకళ తమలో మూర్ఛిల్లిచిందింటు చెప్పుకుంటూ, భీకనబిరుదాలను ధరించ ఒక్కొక్క ఆటకు రెండువందలు గూడాయలు కిరాయి తీసుకుంటూవున్న మన ఒకటోతరగతి నటులగూర్చి ఏమనాలి?

నాటక ప్రదర్శనం సర్వోపసుందరాంగ ఉండాలంటే, దానిలో పాలుకొనే నటులలో సమిష్టి సహకారం ఉండాలి. సమిష్టి సహకారం ఉండాలంటే ఒక స్థిరమైన సమాజం ఉండాలి. ఇది ఆంధరకీ తెలిసిన సత్యమే ! కాని ఆంధరణలో పెట్టకలిగినవారు ఆంధ్రనేశం మొత్తంమీద ఇప్పుడు ముగ్గురే కనబడుతున్నారు— వారిలో ప్రథములు, బంధువు వాస్తవ్యులైన శ్రీయ్యుల డి.వి. సుబ్బారావుగారు, ఇప్పుడు శ్రీయ్యుల పి. నూరిబాబు శ్రీమతి రాజేశ్వరీ. డి.వి. సుబ్బారావుగారు చిత్తకుద్ధిగల కళారాధకుడు కాబట్టి, స్వయంగా ఒక సమాజాన్ని నిర్మించుకొని, దానిని వెక్కేండ్లకుంచి పట్టునలతో నడుపుతూ కిరాయి నటులచేత ఆచక్షణం ఖూనిచే నబకుతున్న ఆంధ్రనాట్యరంగానికి ప్రాణదానం చేస్తున్నాడు. ఆ గునచేస్తున్న ఈ నేప ఆంధ్రనాట్యకళాప్రియులు ఎన్నటికీ మరుచుకొని నేవ. వారితగ్గారే ఇప్పుడు మానూరిబాబు మారాజేశ్వరీ తమ రాజేశ్వరీ నాటకమందలి కళారాజేశ్వరుని కృపి. మిక్కిలి క్లాసునినం.

సమాజం లేకుండా, సమిష్టి సహకారం లేకుండా, క్రమశిక్షణలేకుండా, ఉచిత రంగాలంకార సామగ్రిలేకుండా, 'కాంబినేషన్' బలం అడుతూవున్న ఆ ఆరాజకపు నాటకాలను ఇన్నాళ్లు ఎలా సహించి ఊరుకున్నాం? ఎవరు సులభం. ఇంగ్లీష్ దోమల్ని వీధిలో మురికినీ ఎలాసహించి ఊరుకున్నామో అలాగే వీటిని!

మన హిందూమనస్తత్వంలో అసౌంసా సహనమూ వేస్తు పాతుకుని ఉన్నాయి. ఈరెండూ మనజాతికి ఆలంకార ప్రాయాలనీ, విశాల ప్రపంచములో ఈరెంటికి మనదే అగ్రస్థానమనీ, మనకు మనం సంతోషించటం కద్దు - ఖండాంశైరవాసులుకూడామనల్ని పొగడటం కద్దు. కాని మన అహింస దుర్బలత్వంలోకి, మన సహనం ఉడతల్లోకి దిగజారునపుడు, జాగృతికి నేరే అయిందని తెలుసుకోవాలి.

శేషం వెంకటపతి రచించిన తారాశశాంకముగా నిష్కలలో కొన్నిటిని గూచాలు తిప్పకుండా, కొన్నిటిని అక్కడక్కడ సవరించి, ఈనాటికి రచనలో నేను ఉయోగించు కున్నాను అసన్యాలకు “ ” ఈవిధమైన గుర్తులు ఉంచాను.

ఈతారాశశాంక నాటకరచన నన్ను చాలాకష్టపెట్టింది. ఎందుకంటే శేషం వెంకట పతి రచించిన కథావిధానాన్నిబట్టి, ఈకథయెడల ప్రజాసౌకంలా ఒక హేయభావం పాతుకుపోయింది అహేయభావాన్ని తొలగించి, కథయెడలా అంతటి పాత్రయెడలా ప్రేక్షకులకు సానుభూతి కలిగేటట్లు రచించడమంటే వీటికి ఎదురీడదమే అయింది!! ఎంతవరకు నాకృషి ఫలించిందో ప్రేక్షకమహాజనులే నిర్ణయింతురుగాక!

జైబాద,
ఆగస్టు 1951

కొప్పరపు సుబ్బారావు

తారాశశాంకము పాత్రలు

పురుషులు

బృహస్పతి

అత్రి

శుక్రదు

నారదుడు

చిన్న చంద్రుడు

చంద్రుడు

లంబోదరుడు (లంబూ)

జంబుకేశ్వరుడు (జంబూ)

మాతలి

కొండిరు కిష్యులు

నటువులు వగైరా

స్త్రీలు

తార

శాంత

అనసూయ

అంకం ఒకటి

దృశ్యం ఒకటి

అత్రి ఆశ్రమం

అత్రి అననూయ వటువులు ఇతరమహర్షులు పురోహితుడు ఉన్నారు. ఉపనయనం అయిపోయింది. ఋషులు ఆశీర్వాద మంత్రాలు చదువుతున్నారు. చదివినతర్వాత చంద్రునిమీద అక్షతలు జల్లుతారు. అటు పిమ్మట, అత్రి అననూయ చంద్రుడు పీటలమీదనుంచి లేస్తారు.

ముందుకు వస్తారు.

౨౩- నాయనా ! చంద్రా ! భగవత్స్వరూపులగు ఈ మహర్షులకల్ల నమస్కరించి వారి అమోఘాశీర్వాదములచే బిభ్రతుడవుగమ్మా !

అత్రి అననూయలు చంద్రుడిచేత ఒక్కొక్క మహర్షికి నమస్కారం చేయిస్తారు. చంద్రుడు “వందేభగవన్!” అంటూ నమస్కారం చెయ్యగా “విద్యాసంపన్నోభవ !” అని ఒకరూ, “విద్యసంపన్నోభవ !” అని ఒకరూ, “కీర్తిసంపన్నోభవ !” అని ఒకరూ దీవిస్తారు. అనంతరం—

అత్రి- అననూయా !

శా. ఎన్నోనోములునోచి యీచిటుత న య్యాశ్రవసామంబుచే
గన్నా మెంతయుఁబెంచినాము వడుగున్ గావించినామీపయిన్
గొన్నాల్లేగురునొద్దకోయనిపి యీ కుఱ్ఱన్ సువిజ్ఞానసం
పన్నున్ జేయఁగ వేళవచ్చె, నికఁబంపన్ మేలుగాదే సఖి ?

అన- ఈతడు విద్యావంతుడౌటకు మనస్సు ఉత్సహించుచున్నాను. వియోగప్రాప్తికి ఆరాటపడుచున్నది. నాథా ! ఇప్పుట్టునా విన్నపమొండు కలదు.

అత్రి- ఎట్టిదది ?

అన- బ్రహ్మర్షిచంద్రులుకు వేదవేదాంగ విద్యాపారంగతులను అగు మీరే ఉపాధ్యాయులై ఈకుఱ్ఱు సమస్తవిద్యా పరిపూర్ణునిగా జేయగలరు. అట్టియెడ మరొక గురువునొద్ద కనుపనేల ?

అత్రి- అననూయా ! తండ్రి యొకటి విద్యావంతుడైనను తనయునకు గురువగుట శ్రేయస్కరముకాదని నాఅభిప్రాయము. వీలయినగా—

గీ. తండ్రి మోహము కొడుకుశ్రద్ధను నడల్పు;
శ్రద్ధసడలిన శిష్యుడు జడతఁ గాంచు;

జడుని చదువెల్ల నీటిపై జమురుచుక్క;

తండ్రి సుతునొజ్జయకాలనంబుగాదె?—

అన- ఆటవైన ఈ చిటుతిక్కనిని గురువుగా నిశ్చయించినారు ?

అత్రి- సకలవిద్యావాచస్పతియగు బృహస్పతినే వీనిగురువుగా నుద్దేశించితిని. కుమారా! చంద్రా!

చంద్ర- జనకా! అనన్యయేమి?

అత్రి- విద్యాభ్యాసముకొరకై కొన్నాళ్లునీవు గురుకులావాసము చేయవలసియున్నది. నాయనా! విద్యకంటె శ్రేష్ఠమైన పురుషార్థము లేదుకుమా!

ఉ. “ఆరనిజ్యోతి; యక్షయమహానిధిఁ జూపు నవాంజనంబు, నూ
రూకినచ్చి తోడుపడనోపిన బంధువు. జ్ఞాతివర్గముల్
గోరని సొమ్ము, దేవ. నరలోక వశీకరనౌషధం. బసా
ధారణమైనవిద్య, సుకృతమ్మునఁగాక లభించుకే సుతా!”

చంద్ర- పితృదేవుల హితోపదేశములను కిరస్సున ధరించుచున్నాను.

అన- నాయనా! దేవగురువైన బృహస్పతియే నీకు తెగిన విద్యాగురువు. ఇకనాగువలను ఆస్థానముని యాశ్రమమ్మునకేగి ఆయనను చంద్రించి విను వినుపిత శిష్యుడవై విద్యాభిక్ష నభ్యసించెదవుగాక చంద్రా!—

ఉ. సేవలకెల్ల సేవ గురుసేవ; గురుండవ నొక్కడేసుమీ
దేవగురుండు గీవ్వరి: తదీయముఖమ్మున విద్యనేర్చుటే
నీవుగడింపగాఁ దగిన నిక్కపు జీవధనమ్ము; పొమ్ము! వి
ద్యావిభవుండనై యశమునంది రయమ్మునరమ్ము పుత్రకా!

చంద్ర- (హాకరించి) జనకా! ఆశీర్వాదించుము.

అత్రి- గురుకులావాసఫలసిద్ధిరస్తు.

చంద్ర- (హాకరించి) జననీ! దీవించుమా.

అన- సమస్తసమ్యంగశానిభవంతు!

చంద్ర- (హాకరించి) మహాగౌలారా! ఆశుగ్రహింపుమ.

అందరు- యశస్వీభవ! యశస్వీభవ!

అత్రి- నాయనా! కొంతదూరమువరకు నేను తోడువచ్చెడిను రమ్ము.

చంద్రుణ్ణి పంపిస్తూ

అంతరూ కోరన్ పాటు పొడుతారూ. (1)

దృశ్యం - రెండు

బ్రహ్మస్వత్వాశ్రమానికి పోయే ఒకశోవ

శాంతా లంబూ జంబూ ప్రవేశం.

జంబూ-నెత్తిమీద చితుకులమోపు వుంది.

లంబూ-నెత్తిమీద కూరగాయలమూట వుంది.

శాంతచంకలో నీళ్ళబిందెవుంది.

ఉత్తికి పిండిన తడిగుడ్డలుకొన్ని బుజంమీద ఉన్నయ్యే.

శాంత- ఇలా పెళ్లివడకలువడిస్తే ఇవ్వాళ అమ్మగారిచేత చీవాలు చూమ్మాటికీ నిశ్చయం జంబూ-ఈవెధవమోపు చచ్చేటంత బరువుంది. తెలుసా ?

లంబూ-ఈకూరగాయలమోటలయంక్రింది అప్పచ్చిలాగ అణగారినావున్నాను.

శాంత- నాకుమాత్రం తక్కువబరువునా ?

లంబూ-అడవాళ్ళ జన్మపాడుగునా ఎవోవిధంగా బరువుమొయ్యక తప్పడలే.

శాంత- అంటే ?

జంబూ-మొట్టమొదటనుంచీ ఒళ్ళుబరువూ-

లంబూ-తగ్వాత భర్తబరువూ-

శాంత- నోరుముయ్య !

జంబూ-అనంతరం పిల్లలబరువూ-

లంబూ-అబ్బబ్బబ్బబ్బ ! జంబూ ! పెద్దవిరుచుకుని పోతువుండగా. కొంచెంసేపైనా విశ్రాంతి తీసుకోకపోతే ఇహ అడుగుసాగడం కల్ల. (కూరగాయలమూట దింపుకుంటాడు)

జంబూ-నా అవస్థా అలాగేవుందిలే (చితుకులమోపు దింపుకుంటాడు)

శాంత- (ఆగకుండా వెళ్లిపోతువుండగా)

లంబూ-శాంతా !

జంబూ-శాంతా !

లంబూ-ఒంటరిగా వెళ్ళవద్దు.

జంబూ-వానకురిసి వారింతా జావళాడైంది. జావళాడే ప్రమాదం.

లంబూ-అదీగాక, నిన్నటినుంచీ నువ్వు ఆశ్రమం చుట్టూ ఒకపెద్దపులి తాళాడుతూవుందని కోయవాళ్ళు చెబుతున్నారు.

శాంత- అమ్మయ్యా ! నిజంగానా ?

జంబూ-దాని గోండ్రింపు చినేవాకా అలాగే అనకమావధు.

శాంత- (నీళ్ళబిందె దింపుకుంటూ) రేపటినుంచీ నీళ్ళకోసు నేనీ రానేరాను.

జంబూ- సమిధలకోసం నేనూ రాను.

లంబూ- కూరగాయలకోసం నేను అంతకంటే రాను.

శాంత- (కొంటెతవంగా) కాదు. నేను యధాస్వకారంగానే వస్తా

లంబూ- అలాగేనే నేనూవస్తా.

జంబూ- నేనూవస్తా.

శాంత- (పక్షున నవ్వుతూ) గొర్రెలవంద.

లంబూ-ఒరేయ్ జంబూ !

జంబూ-ఏమిటా లంబూ ?

లంబూ-మనల్ని గొర్రెలమంద అని దారుణంగా ఆవమానించింది. దిగమింగికూర్చోడం పురుషలక్షణమంటావా ?

జంబూ-ఓసీశాంతా ! నువ్వు తారాదేవికి శిష్యురాలైతే మేము బృహస్పతులవారికి శిష్యులం జాగ్రత్త.

లంబూ-అమ్మగారికంటే అయ్యబృహస్పతి అనేకర్లు ఆధికం. తెలుసా ?

శాంత- ఎందుచేత ?

జంబూ-మగవాడు కావడంచేత !

శాంత- మన బృహస్పతులవారిని నేను మగవాళ్ళజాతిలో చేర్చలేదు. తెలిసిందా ?

జంబూ-చెప్పిస్తా ? ! — అయితే, అప్పుడే ఒకజాతితా. లెక్టా, డోక్టా — థేమ్ థేమ్ ! ఇంతవరకూ వికసించిందా నీ బుద్ధి !

లంబూ-ఒరేయ్ ! పువ్వుపూజితర్వాత వికసించకుండా ఉంటుందట్రా ? అయితే ఒక్కటే థేదం. అసలు పువ్వులు భ్రమరచుంబనం అనిన తర్వాతగాని వికసించవు. ఈ ఆడపువ్వులు వికసించిన తర్వాతగాని ఆనవు.

శాంత- (బుజంమీద తడిదోవతిని లంబూనెత్తిమీద పిండుతూ) నీ విద్యావైదుష్యానికి దేవతల అనుతవన్ !

లంబూ-(తుడుచుకుంటూ) నన్ను ఎంత ఆవమానించినా సహిస్తాగాని నా విద్యను ఆవమానిస్తే సహించనునుమా. అనేకసార్లు ఇలాగే హేళన చేశావు. ఇంకోసారి ఊరుకోను. హెచ్చరిక !

జంబూ-ఒరేయ్ ! ఒక్కసారి మన విద్యాపరాక్రమాన్ని ప్రదర్శిస్తేనేగాని దీనికి ఈ ఆహంకారం అజగదేమో ?

లంబూ-ప్రదర్శించుమా జంబూ !

జంబూ-అవశ్యమే లంబూ !

లంబూ-(అహంతంగా రాద్రం తెచ్చుకొని) ఓసీ శాంతా ! ఇదే అస్మదీయ ప్రచండ విద్యాసాండిత్యమును చవిచూచెదవుగాక ! నిలు ! నిలు !

“సీ. పాలతిరో ! నీతోడ వలపు రహస్యముల్

తర్కించుటే నుమీ తర్కవిద్య

జంబూ—అంగనా ! నీ వద్ద శృంగార శబ్ద ల

క్షణము నేర్చుటయె వ్యాకరణవిద్య

లంబూ—చుగువ ! నా మనసు నీ మనసులో వైకృంబు

నొందించుటేనుమీ యోగవిద్య

జంబూ—తరుణి ! నీ యందచందములు కుల్కులు వగల్

సంఖ్య యొనర్చుటే సాంఖ్యవిద్య”

లంబూ—మోహినీ ! కోపభరమున మూసికొన్న

ముద్దు పెదవులు తెరచుటే మోక్షవిద్య

జంబూ లంబూ (కిలిసి) వనిత ! మన మొక్కటాటె యద్వైతవిద్య

జంబూ లంబూ (కిలిసి) తన్వి ! కాకున్న పాపిష్టి ద్వైతవిద్య.

పద్యం ముగిసేటప్పటికి శాంత నీళ్ళింకెను

చంకలో పెట్టుకుంటుంది.

శాంతి- అమ్మగారితో చెప్పి మీయిద్దరి పొగుడు తీయించకపోతే నా పేరు శాంతకాదు

(అంటూ తుద్రుచ బయలుదేరుతుంది)

జంబూ చితుకల మోపునూ, లంబూ కూరగాయలమూటనూ నెత్తిమీద

పెట్టుకుని శాంత వెంటడి ఈడిగువ తత్త్వం పాడుతూ నిష్క్రమణం.

జంబూ —విద్యలన్నిటి తత్త్వమేమో విప్పిచెప్పర సద్గురూ !

లంబూ —విద్యలన్నిటి తత్త్వం మొకటే ప్రేమతత్త్వము శిష్యుడా !

జంబూ —ప్రేమతత్త్వములోని బ్రహ్మము తావు చెప్పర సద్గురూ !

లంబూ —ప్రేమతత్త్వబ్రహ్మ తావు భామయధరము శిష్యుడా !

ముగురూ నిష్క్రమణం.

దృశ్యం - మూడు

బృహస్పతి ఆశ్రమం వెలుపల వటుచ్చాయలో బృహస్పతి శిష్యవర్గంచేత

అభ్యయనం చేయిస్తున్నాడు -

శంసో మిత్రః శంసరుణః - శంసో భవత్యర్యమా -
 శంస ఇంద్రో బృహస్పతిః - శంసో విష్ణు రుద్రక్రమః -
 సమో బ్రహ్మణే - సమస్తేవాద్యో - త్వమేవ ప్రత్యక్షం
 బ్రహ్మాసి - త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మ వదిష్యామి -
 ఋతం వదిష్యామి - సత్యం వదిష్యామి - తన్మామవతు -
 రిద్వక్తారమవతు - అవతుమామ్ - అవతు వక్తారమ్.

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

(అష్టాదు చంద్రుడు ప్రవేశం)

చంద్ర - (సవేషు) విద్యాభిక్షామ్ దేవామే ! విద్యాభిక్షామ్ దేవామే ! (అని బృహ
 స్పతిముందు సాష్టాంగపడును)

బృహ - చిరంజీవ ! చిరంజీవ ! లెమ్ము ? బాలకా ! ఎవరునీవు ?

చంద్ర - (లేచి) భగవన్ ! అబండ తేజోరాశియగు నత్రిమహర్షికిని జగదేకారాధ్యు
 రాలగు ననూయాదేవికిని పుత్రుడను. నాపేరు చంద్రుడు.

బృహ - సంతోషము. సంతోషము. చంద్రా ! నీపిత్రుడేవుల యాశ్రమములో నెల్ల
 రును కుశలమా ?

చంద్ర - భగవన్ ! మీదయవలన నెల్లనకును క్షేమమే.

ఉ. “మాతలిదండ్రు లన్నలును మాహితులొప్పులు బంధుకోటి

ప్రీతిగనున్న వారచట, మిత్రచరణాంబుజ సేవజేయ న

న్నీతరబంపగా నెలమి నేనిచ్చటవచ్చితి ? నన్ను శిష్యునికొ

నీ తనుజాతురీతిని విసీతునిగా నొనరించి బ్రోవవే !”

బృహ - కుమారా ! నాశిష్యుడవగుటకు సంతోగా నుత్సహించుచుంటివా ?

చంద్ర - భగవన్ ! మానవులకు దేవతలు గురువులు. దేవతలకు మీరు గురువులయి
 టట మీ గురుత్విముకిన్న విద్యార్థికి వాదాపియ నైండుకలదా ?

బృహ- తుమారా ! నీవివరము మా కెంతయు శుభము కలిగించుచున్నది.

చంద్ర- భగవన్ ! నీటికి నేను కృతసంకల్పుడనైతిని.

ఉ. పావనమూర్తులూపులు కృపారతంత్రులు వేదవాదపుం
భావసరస్వతుల్ దివిజవర్ధ నమస్సులు స్వీకరించు నా
దేవగురుల్ మహాత్ములు త్వదీయపవిత్ర పదాంబుజాత సం
సేవ బుసీతుడై వరలు శిష్యునకు మరుజన్మముండునే.

బృహ- బాలకా ! నీ వినయవివేకములు మా కెంతయు తృప్తి కలిగించినవి.

మ. “అనసూయానతి నీదుతల్లి, మునిరా జౌ అత్రి నీతండ్రి, త
జ్జననంబందిన నీకు నీవినయమున్ సౌజన్యమర్పాద వ
ర్తన మంచన్మధుర్మక్తులున్ దలప వింతల్ గావు, రాజత్కళా
ఖనివై యొప్పెడినీవు శిష్యుడగుభాగ్యంబెన్న సామాన్యమే.”

చంద్రా !

క. “పదు నెనిమిది విద్య లుసిన
జదివించెద, వేయునేల ? జగముల నెందున్
బదులితనికి లేదనిపిం

చెద, నిను నాయంతవానిజేసెద చంద్రా !

చంద్ర- ధన్యోస్మి ! ధన్యోస్మి ! (సాష్టాంగపడును)

బృహ- ఆయుష్మాన్ భవ ! (చంద్రుణ్ణి లేవదీసి తెరవైపు చూచి) ఎవరక్కడ ?

జంబూ } (ప్రవేశిస్తూ) చిత్రం గురుదేవా !
లంబూ }

బృహ- తార యేమిచేయుచున్నది ?

లంబూ- ఇవ్వారే మాంచివోడుచైన మువ్వంకాయలు తెచ్చాను గురుదేవా !

జంబూ- ఇవ్వారే దొరికిన కట్టెలుకూడా బహుదగ్ధయోగ్యంగా వున్నయే. గురుదేవా !

బృహ- మూఢులారా ! తార యెక్కడ !

లంబూ- పూజామందిరంలో వున్నారు గురుదేవా !

బృహ- మంచిది, చంద్రా ! పూజామందిరమునకేగి సీమాత్రిశ్రీని సందర్శించెదవు గాక.
రమ్మ !

(అందరూ నిష్క్రమణం)

దృశ్యం - నాయిగు

బృహస్పతి ఆశ్రమాంతరంగా పూజామందిరం. తార ఈశ్వరీపూజ చేస్తున్నది.

తారపాట (2)

(పాటచివర బృహస్పతి చంద్రునితో ప్రవేశం)

బృహ- తారా ! ఈశ్వరీ పదచింతనాసక్త మారసక్షన నీయేకాగ్రతకు భంగమొనరించి నందుకు కైరింతువుగాక. ఇదే-ఈజాటునిమాడుము !

తార- (చంద్రుని అలోకసామాన్యసౌందర్యాన్ని రెప్పువెయ్యకుండాచూస్తూ) ఎవరీతను ?

బృహ- మన అత్రి అననూయల పుత్రకుడు. విద్యాభిక్ష నర్థించి మనవద్దకు వచ్చినాడు. చంద్రా ! ఇకనుండి నీవు ఈమెయధీనము (తారను సంబోధించి)

ఉ. "నీరజగంధి ! వీడు జననీ జనకుల్ కడుగారవమ్మునన్

వారకబెంపగా బెటిగినాడెరికోమలదేహుఁ డీతనిన్

మేరయెఱింగి యాదరము మీరగ వేళకు వేళకున్ మనం

బారసి యన్న పానముల కాకొననీయకుమా తలోదరీ ?"

నాకు దేవతార్చనకు వేళఅయినది. చంద్రా ! సుమహార్తమాలోచించి విద్యాభ్యాస మారంభించెదను. అంతవరకు శ్రయాణశ్రమము నపనయించుకొను చుండువుగాక. తారా ! అననూయాసాధ్య నీభుజస్కంధమున మహద్భారము నిక్షేపించినది సుమా ! కుట్టువానిని కడుంగడు శ్రద్ధాదరములతోబెంచి ఆనె విశ్వాగమును నిల్పుకొందువుగాక. (నిష్క్రమణం)

చంద్ర- జననీ ! గురుదేవులు నాచేతమీకు నమస్కారము చేయించుట విస్మరించినారు. ఇదే నా నమస్కారము.

తార- (కంఠుచేతులు పట్టుకొని) ఆగు ! గురువుగానికి చేసినప్పుడే గురుపత్నితని జెంది నది. (కొంచెం ఆగి) - నీపేరు చంద్రుడా ?

చంద్ర- చిత్రము.

తార- చంద్రుడు..... చంద్రుడు..... శాంతా ! శాంతా !

శాంత- (ప్రవేశిస్తూ) పిల్లారా నన్ను ?

తార- ఈకుట్టువానిని చూచావా !

కాంత- ఎవరు ?

తార- మన అనూనులేదటే—

కాంత- బోను, విన్నా—అతిమహ్నీ భార్య...

తార- వారిపుత్రుడు.

కాంత- ఇక్కడికెందుకువచ్చాడు ?

తార- విద్యాభ్యాసనిమిత్తమట...

కాంత- మీ దగ్గరనా ?

తార- మనదగ్గరే.

కాంత- ఎంతఅందంగా ఉన్నాడమ్మా !

తార- దిప్పి పెట్టకే! —పేరువిన్నావా ?

కాంత- అదికూడా అంత అందంగావుందా !

తార- చంద్రుడు !—చంద్రుడు !

కాంత- ఎంతబాగుంది !

తార- చంద్రుడా !...ఇకరా ! మారాయాసంతో కొంతా, మాసంభాషణతో కొంతా
నీకు విసుగు కలిగివుంటుంది.

చంద్ర- లేదు. జననీ ! లేదు. మీ యాదరణ నా శ్రమనంతయు మరిపించినది.

కాంత- అబ్బో ! చాలావ్యాకరణయుక్తంగా మాట్లాడుతున్నాడే!

తార- నీ తుపానుధాటికి ఈలేతపూరెమ్మ నిలువనేరదుసమా. జాగ్రత్త. చంద్రా !
చాలా జాగ్రత్త. నీకు ఆకలై ఉండవచ్చు రాపోదాం.

కాంత-అమ్మా ! ఈకుట్టువాణ్ణి నేను స్నానం చేయించి తీసుకువస్తాకాని మీరువెళ్ళండి.
(లంబూ పువేశం)

లంబూ- అమ్మా ! మువ్వంకాయ ఘుమఘుమ మూడుకోసులదాకా కొడుకూవుండి.
పదుకు చెడకముందే భాండీని దింపాలి. రండీ !

కాంత- అమ్మా ! చంద్రుడి వ్యవహారం నేనుమాస్తా. మీరువెళ్ళకాదా ?

తార- కాదు నీవే వెళ్లు.

లంబూ- ఇదొక్కడికర్మ ! మువ్వంకాయకూర మాడిపోతున్నదని మొత్తకుంటూవుంటే
ఇద్దరాడవాళ్లుండికూడా ఒక్కరూ కదలరేం ? (చంద్రుడికేసి కోర్కెమాపులు
చూస్తూ) ఈబుడత ఎవడో హించి రసకందాయంలో వచ్చిపడ్డాడే !

తార- అసభ్యంగా మాట్లాడకు. కాంతా ! నీవుపోయి వంటపనిజూడు. లంబోదరా !
నీవుపోయి నీళ్ళుపోయి నీళ్ళుకాగబెట్టు ! ఎదురుచెప్పువద్దా ఇది నాయ్మా !

(మొహాలు చిట్టించుకొని ఇద్దరూ నిష్క్రమణం)

తార- చంద్రా! ఇకపోదాం రా!.....కాని ఒక బాధ నన్ను వేధిస్తుంది నీవు నిజంగా చంద్రుడివి. మరి—చంద్రునికి ఆహారం అవ్వుతే. అది నేనెక్కడ తేగలూ?

చంద్ర- అమ్మా! ప్రేమతో మీరొసంగు మంచినీరమైతే నాకు అవ్వుతే ప్రాణమే.

తార- చంద్రా! శక్తివంచనలేకుండా నావిధి నిర్వర్తించుకొంటా కాని, నా జీవితాకాశంలో నీలాటి బాలచంద్రుడొకడు ఉదయించగలడని కాని, ఈ విధంగా లేతవన్నెల వెలుగు విరజిమ్ముననికాని కలలోనైనా అనుకోలేదు. రా!

తారపాట (3)

దృశ్యం అయిదు

(పకపక నవ్వుతూ నారదుడు ప్రవేశము)

నార- తారా!... ఏమంటివి? “నాజీవితాకాశములో నీవంటి బాలచంద్రుడొకడు ఉదయించగలడని, ఈవిధముగా లేతవన్నెల వెలుగులు విరజిమ్ముననికాని, కలలోనైనా అనుకొనలేదు” అనియో!.. ఔనాను! తారా!

చ- అనుకొనలేదు నీవు హరిశాంకాడొకండు గలండటంచు, వాడనుకొనలేదు తారయనునామె యొకర్తుక యున్నదంచు మీరనుకొనకుండ సంఘటితమయ్యెను చక్కనిఘట్ట, మింక నేమనుకొననేమి? కాగలది యాటకే యీకథ వచ్చెదారో!

నందనందనా! అర్చనశరణ్యా! నీ సంకల్పములు దురూహ్యములు! దురువగాహములు!

ఉ- ఆరువదులే వయస్సున బృహస్పతి కక్కడ? పాలుకాగి చల్లారెను: తార కీర్వది వయస్సయినన; నిజనాథ పాదసేవారతి బ్రాద్ధువుచ్చుచుఁ బ్రపంచసుఖంబుల నెంచ, దట్టియా, తారకు నేడు చంద్రుడు దాపరమాటకు హేతువేముకో?

ఔను. చూడబాడ ఈఘట్టముకడుంగడు విషయగర్భితమై కన్నట్టుచున్నది! దీనినిజాగ్రత్తతో కనిపట్టి కలహభోజన ప్రాప్తికివలయు సుపాయములు వెతకుటయే ఇక నాకు కర్తవ్యము. హేకృష్ణ! ద్వారకానిలయా!

నారదుని పాట

అంకం రెండు

దృశ్యం ఒకటి

బృహస్పతి ఆశ్రమం వెలుపల ఒక మార్గం

లంబూ జంబూలు ప్రవేశం

లంబూ- ఒరేయ్! నువ్వు నేనూ ఈ ఆశ్రమంలోనికి వచ్చి ఎన్నేళ్లు గడచిపోయాయో జ్ఞాపకంవుందా ?

జంబూ- చంద్రుడికంటే రెండుసంవత్సరాలేగా మనం ముందు వచ్చింది ?

లంబూ- చంద్రుడు ఈయాశ్రమంలో అడుగుపెట్టి ఎన్నేళ్ళయింది ?

జంబూ- పద్దాసుగేళ్ళు.

లంబూ- కాబట్టి మనం వచ్చి పదహారేళ్ళయిందన్నమాట. మరి పద్దాసుగేళ్ళయినచీ అతడు చదివిన చదువుకీ, పదహారేళ్ళయినచీ మనం చదివిన చదువుకీ, ఎంత తేడావుందో గమనించావా ?

జంబూ- గమనించకేం ?

సీ. తర్కభాష్యముల విద్వాన్ బిరుం దతనికి,
వంటలో మనసు విద్వాన్ బిరుండు

లంబూ- లక్ష్యలక్షణధనుర్లాఘవంబతనికి,
భక్ష్యభక్షణ కళాప్రౌఢిమనకు

జంబూ- గంధర్వ గానసంగతి వాసియతనికి,
వస్త్రదంపుడుపాట వాసిమనకు

లంబూ- సకలపురాణార్థచర్చలు వానికి,
'శాంతా' పురాణమే చర్చమనకు

జంబూ- చనపు గౌరాము ముద్దుముచ్చట లతనికి,

లంబూ- తిట్లు మెడనెల్లు మొల్లు చీవాల్లు మనకు,

జంబూ- మురిపెముగ బెంపబడ్డ పూమొక్క యతడు,

లంబూ- సంతవిడిచిన యాబోతు జంట మనము.

జంబూ- ఒరేయ్! మరోసంగతి గమనించావా ?

లంబూ- ఏమిటది ?

జంబూ- చంద్రుడు విశ్వలోనేగాక విజాసాలలోకూడా పాండిత్యం సాధించడం సాగించాడు.

లంబూ- ఔనాను గమనించా.

జంబూ- పద్మానుగేశ్వరకీతం ఆశ్రమంలో అడుగుపెట్టి ఆసిరికిచూపుల పాలబుర్రు చంద్రుడికి, సవయావన సాంవ్యూతిరేకంతో నిరక్షగుచున్న ఈచంద్రుడికి ఎక్కడా పోలికే లేదునుమా.

లంబూ- (రహస్యంగా) ఎలావుంటుందిరా! - పూర్తిగా రెండూవుల మాడయ్యాడు.

జంబూ- (రహస్యంగా) తారవిడిస్తే శాంత - శాంతవిడిస్తే తార.

లంబూ- అందుచేతనే దూడ బాగాకండప్ప! తోకయెట్టి నృత్యంచేస్తున్నది. అదిగాక ఒరేయ! అందచందాల్లో చంద్రుడివంటి సుందరుడు లేకపోవచ్చుగాని, ఆశ్రమములోవున్న ఆడవాళ్లందరికి ఇదేమి వేలంవెల్లో బోధపడకుండావుంది.

సీ. "కనురెప్పవెట్టె కాతనిజూచు నొక్కతే

చూచి యల్లన దలచూచిమెచ్చు—

జంబూ- మెచ్చులాడ వటంచు మెచ్చినవ్వు నొకరై
నవ్వుతోన గిరుక్కునను దొలంగు—

లంబూ- వయటచాటుగ నోరబరకించు నొక్కతే
బరికించి వానిదగ్గరకు బిలుచు—

జంబూ- బిలిచి యూరక ముచ్చటలనాడు నొక్కతే
ఆడి ఏకాంతమటంచు జేరు—

లంబూ- చేరి చెవిలోన గుసగుసల్ చెప్పినట్లు
మోము మోమున గదియించి మరియునొకజే

జంబూ- ఇట్లుఖండంబుపై మూగు నీగలవలె
మరుసుకొని (మోతపెట్టి రీ ముగ్ధతార!

లంబూ- ఒరేయ! కందమూల పలహారమని కామయవనస ధారణమనీ సాత్విక జీవనమని ఋష్యాశ్రమ వాసమనీ యెంతో గొప్పగామనం చెప్పకోవడమేగాని ఆడాయగా అనేవిషయం వచ్చేసరికి అది కిరాతకులకూ మనకూ అంతగా భేదంకనపడదు సుమా.

జంబూ- సందేహమెందుకు? అందుకు సజీవ దృష్టాంతముగా నీపూనేమా ఉన్నాం గదా!.....ఒరేయ్ మాడుచూడు అవ్యక్తం! (తెరవైపుచూపిస్తాడు)

లంబూ- (చూస్తూ) బరే రమ్యంగా ఉంది. చంద్రుడు ఒకలేడివెంట పుడ్డాడు. శాంత ఆలేడిని పట్టుకొని ఒకచాదలో దాచేసి పోపోతున్నది.

జంబూ- ఈ శాంతసంగతి మరీగల్లంతుగా వుందినుమా.

లంబూ- చంద్రుడు వచ్చినమొదలు ఇదిమనల్ని పూర్తిగా విడిచిపెట్టేసింది.

జంబూ- ఔను. దీనికి శ్మశ్రు ఇప్పుడు మనమిద్దరము రాహుకేతువుల్లాగ కనపడుతున్నాం.

లంబూ- చంద్రుడివెంట తిరగవద్దని అమ్మగారు ఎన్ని సార్లు దీన్ని మందలించినా ఎలాగో అవకాశం చిక్కించుకొని కుమ్మరిసారెలాగా ఆస్తమానం ఇతడిచుట్టే తిరుగుతూ ఉంటుంది.

జంబూ- చంద్రుడికి కూడా దీనివెంట తిరగడం చాలా సరదా అనుకుంటా.

లంబూ- ఒరేయ్ ! పరుగెత్తుకుంటూ ఇద్దరూ యిటేవస్తున్నారు. ఏం చేద్దాం ?

జంబూ- (అలోచనతో రహస్యంగా) అమ్మగారితో చెప్పి అసెను ఇక్కడికి తీసుకు వచ్చి వీళ్ళయిద్దరితంతూ ఒక్కసారిచూపించి, ఘాటుగా శ్మశ్రుభంగ చేయిద్దాం. రా!—

లంబూ. బాగుంది ఈఅలోచన. నడు !

(లంబూ జంబూలు నిష్క్రమణం)

దృశ్యం - రెండు

బృహస్పతి ఆశ్రమంలో వనం

శాంతను తిరుముతూ చంద్రుడు ప్రవేశం

శాంతా చంద్రులకు పైలాగ్ పాట (4)

శాంత- ఎందుకు ఇలా నావెంటపడ్డావు ?

చంద్ర- నాలేడిని కాకిమ్ము.

శాంత- నేలేదా ? నాకేంతెలుసు ?

చంద్ర- నీవే దాని దాచితివి.

శాంత- నేనా ? యేదీ ? (ఒళ్ళుదులుపుకుంటూ) ఎక్కడ ?

చంద్ర- సరే: పోనీ (వెళ్ళిపోతాడు)

శాంత- చంద్రా ! (అడ్డంగా నిలబడి) వెళ్ళనియ్యదు.

చంద్ర- ఏల ?

(3)

శాంత- నాయిష్టం.

చంద్ర- శాంతా !

శాంత- ఔను... చంద్రా ! చాలాలోజులగాంచి నిన్ను కొన్నిప్రశ్నలడగాంచి

అనుకుంటున్నా. ఇవ్వాళ అడిగేస్తా - సరియైన సమాధానం చెప్పిపడలు.

చంద్ర- కానిమ్మ. ఎట్టిప్రశ్నలు ?

శాంత- తాగాడేవి నీకేమవుతుంది ?

చంద్ర- తల్లీ.

శాంత- తల్లీయూ !... ఎన్నాళ్లయింది ఆసె నిన్ను కని ?

చంద్ర- (కోపముతో) హాస్యమా ?

శాంత- సిద్దిని అవసూరుసాఫ్టి కామా ?

చంద్ర- ఆసెకన్నతల్లి - ఈసెపెంపుడుచెల్లి.

శాంత- ఓహోహో !

చంద్ర- ఔను శాంతా !

శాంత- బాగా యోచించే చెయితున్నావా ?

చంద్ర- అవిధముగా ప్రశ్నించుటకు హేతువేమి ?

శాంత- ఉందికాబట్టి అడుగుతున్నా.

చంద్ర- శాంతా ! నీసెదడుపండ్లెట్టి శుశుభ్యాపుటాలాచనలు కలవో నేసెయంగను. కాని నామనోగతము నాలించెదవు గాక.

జనుడు మరల మరల జన్మన్ములెత్తట

తప్పదన్నమాట తథ్యమేని—

నూరుజన్మలెత్తి తారాసుతుండనె

పుట్టసుగతి నాకు పట్టుగాత !—

శాంత- చంద్రా ! ఆతారాదేగి చేష్టలచూ హావభావాలను గమనిస్తున్నావా

చంద్ర- అంతగా- గమనింప దగిన వేమియందును

శాంత- చంద్రా ! నీవు వట్టి వెర్రివాడవైనా కావాలి లేకపోతే నూంచి గడుసరికైనా కావాలి.

చంద్ర- ఎందుచేత ?

శాంత- నీకుతప్ప ఆక్రమంగా అందరికీ అసెచేష్టలు చాలా విపరీతంగా కనిపిస్తున్నవి.

చంద్ర- నిజమా ? ఎట్టిరవి ?

శాంత- ఎట్టిపీటంటే నేనెం చెప్పును ?... నేనూ అడదాన్నే!... అయినాచెప్తా.

చ. గడతడ వీవు కన్నులకు గన్నడ కుంటివయేని తార తాఁ
దడబడనేల ? యుస్సురని తారట లాడుచు నిన్ను బిల్వంగా
బుడుతులబంపనేల ? నినుబోలిన శిష్యులుగారె యెల్లరున్ ?
చెడిత మనస్సువృక్షులివి, చెప్పగనేలను విప్పి చంద్రుడా!—

చంద్ర- (కోపంతో) కాంతా ! ఇదియెల్ల నీకపోల స్వతి కథావకము.

కాంత- గడుసుదనపు బిభీకలు నాలించి, ఇంకావిను. ఆమె, ఒకనాడు—

నీ. “జలుగుచీర వడల్చి చొగావి ధరియింపటి
యేదిబాగనుచు నిన్నేల యడిగె ?

చంద్ర- వన్నా ?! ఆమెయీ ?! ఎన్నడు ?!

కాంత- నేను చెప్పబోయేవన్నీ విని తివ్యుర యాకరించు.

పైకనడల్చి యారజపుడైట ధరించి
యేది మేలనుచు నిన్నేలయడిగె ?

జడవిచ్చి వింతగా జారుకొప్పు ధరించి
యేది నీటనుచు నిన్నేలయడిగె ?

వైడిముక్కరదీసి పచ్చతగ్గుధరించి
యేది లెస్సయనుచు నిన్నేలయడిగె ?

ఇట్టి ప్రశ్నల కుత్తరం బీయలేక
అర్థమెరుగని బండవిద్యార్థిరీతి
గుడ్డు నీవప్పగించిన గూఢదృశ్య
మొకటి, నాకంటబడెను లేవోయి. చంద్ర !

చంద్ర- ఇంతా ! కాంతా ! నిన్ను ప్రతిమాలుకొనెద ! నన్నురచ్చబెట్టకుము. నేనే
పాపము నెరుంగను. కాంతా ! నీవు నాకుమిక్కిలిశేస్తురాలవు, నాహృదయమును
నీకడ దాపజాలను. తిరగరణకున్దిగా నాదుస్థితి నీకెల్లడించెద నాలింపుడు.

చ. అనుభవశూన్యతన్ దొలుత నర్థమెరుంగగ నేర నైతినే,
దినములు మీదవడ్డ కొలదిన్ విశదంబగుచుండె తార భా

వన నెలకొన్న ఘోరపరివర్తన, నయ్యయ్యో! శాంత! లేబవల్
కనులకు గూర్కురాదు, భయకంపితమయ్యెడు దేహముక్కటా!
శాంత- చంద్రా! బింకాలు విడచిపెట్టి నిజశివభావమునకి ప్రారంభించావు... నీహృద
యానికి చాలా సంతోషపడుతున్నా.

చంద్ర- శాంతా! నాహృదయావేదన ఎంతనివెప్పబడును ?

సీ. ఆమెచర్యల యంతరాధంబు తెలియని
యట్లు నటించునా ? అదొకభయము!
తెలిసిసరితపర్చుతునా ? యేమి నా
హాసమొనరించునో ? అదొకభయము!
తేటతెల్లంబుగా దెల్పి నీకిది తగ
దంచు వారించునా ? అదొకభయము!
వారింపకుండునా యేరీతి నెపుడేమి
యెపుట్టిమున్ననో ? అదొకభయము!
తల్లిదండ్రుల విడిచి విద్యాధిమిత్రు
వచ్చితిని, చిన్నవాడ, నేపాపమెరుగ—
పిట్టపిడుగువిధాన నీకుట్ట మొకటి
వచ్చిపడెనార ! నాతలవ్రాతయేమి?!

శాంత- చంద్రా! నీవల్ల తప్పులేదనువిషయం ఇప్పుడు విస్పష్టమయింది.

చంద్ర- శాంతా! నేడుకాలా! సహృదయా! కర్తవ్యము ననుగ్రహింపుము.

శాంత- సరే, చెప్పనా ? వింటావా ?

చంద్ర- అవశ్యము.

శాంత- చంద్రా! తారవల్ల నీకు బాధతప్పిపోవాలంటే ఒక్కటే మార్గం.

చంద్ర- ఎట్టిది ?

శాంత- ఆమెకు నీమీద రోతపుట్టేట్లు చేసుకోవాలి.

చంద్ర- రోతయా ? నామీదనా ? ... సరే కాని, ఉపాయము ?

శాంత- ఆడుదానికి మగవాడిమీద రోతకలగటానికి ఒక్కటే ఉపాయముంది.

చంద్ర- ఎట్టిదది ?

శాంత. ఔకాశమును నిరాకరించి అన్యస్త్రీని ప్రేమిస్తే చాలా, ఆడుదానికి ఆ మగవాణ్ణి
మొక తప్పుపండా రోతపుడుతుంది.

చంద్ర- కాబట్టి నీ శ్రాతబోధ యేమని ?

కాంత- ఒకవంక తారను నిరాకరిస్తూ మరొకవంక ఆస్యస్త్రీని ప్రేమించు అదెబ్బతో
తారకు నీమీద రోతపుట్టకతప్పదు. ఆరోతలోనే నీకు విముక్తికలుగక తప్పదు.

చంద్ర- మంచిదే కాని, నే నేస్త్రీని ప్రేమింపగలను ? ఎవ్వరును గానరాత !

కాంత- (వెకిలిగానవ్వుతూ) ఇంతవరకూ ఇన్నేళ్ళనుంచీ ఈ ఆశ్రమంలో నీహృదయాన్ని
ఆక్లంపకగిని స్త్రీ ఒక్కతెయ్యూ లేదా ?

చంద్ర- అట్టి హృదయమొకటి నాకుండేనగదా అనివయమెరుంగుటకు ?

కాంత- కతిమదా ! జీవంలేని పాషాణప్రతిమాళిల్పమా నీవిగ్రహం ?

చంద్ర- కోపపడకుము కాంతా !—

గీ. ప్రేమయనయెట్టిదో నాకిదేమి తెలియు ?

నాప్రపంచము గురువు. గంధములు, విద్య

తార, నీ, వింతియేగాక తదితరము

నాకుఁ గనుపింపలే దిన్నినాళ్ళు శాంత !

కాంత- “ఇన్నినాళ్ళు” అంటున్నావు—చంద్రా ! ఇప్పుడిప్పుడు కనిపిస్తున్నదా నీకి
ప్రపంచం ?

చంద్ర- కనిపించుచున్నది.

కాంత- ఏవిధముగా ?

చంద్ర- బహుభయంకరముగా!—

కాంత- ఏమిటి ? భయంకరంగానా ! ప్రపంచమే ! (వక్కున నవ్వుతుంది)

చంద్ర- కాంతా ! నీవుకూడా నన్ను నిరాకరించుటకు పూనుకొంటివా ? (కన్నీళ్ళతో)
కానియ్యి. ఈక్షణముతో నాకును ఈయాశ్రమమునకును ఋణానుబంధము
తెగింది. శాంతా ! నాతల్లిదండ్రులయొద్ద కిప్పుడే పలాయన మొనరించెదను.
దానితో నాభాధల్లె తప్పక నివారణ కాగలవు. కాంతా ! సెలవు.

గీ. అమ్మ తారయటన్న నా కమితభయము

శాంత ! నీకడ నా కెచ్చు చనవు, వీతి—

మరతు నామెను; నిన్ను నేనుమధువజాల

లతలవలె నిల్లుకొన్న యుల్లముల నకట

త్రైంధుకొని పోవుచుంటి, మమించుశాంత !

(చంద్రుడు పోతువుండగా కాంత అతణ్ణి గట్టిగాపట్టుకొని వణికిపోతూ)

కాంత- చంద్రా ! చంద్ర ! నీకు ఒక హృదయమున్నదా ? దానితో ఒక మూలమూత్రం
తావుకూడా నాకు వున్నదా ? చంద్రా ! రాయలు. మునింబిస్తా. మాడు!
చంద్రా ! నన్ను నీవు నిజంగా నమ్మవా ? నమ్మతావా ? నమ్మగలిగివా ?

చంద్ర- నిన్ను నమ్మకుండునా కాంతా !

కాంత- కాని, అమాయకుడా ! నేను నమ్మదగిన స్త్రీని కాదు నుమా !

చంద్ర- ఎందుచేత ?

కాంత- తారలో మొలకై న్నిన చోడమే నాలోకూడా తలయెత్తుచున్నా ? ఎవరనునప్పుడు

చంద్ర- కాంతా ! నీకట్టి తలంపు కలుగుటయే కల్లు. ఒకవేళ కలిగినదా నేను నమ్మించు
కొందును.

కాంత- చంద్రా ! జాగ్రహీతున్నావా ?

చంద్ర- కాదు. ఆమె నా తల్లి — నీవు నా సహాధ్యాయునివి. ఆమె గురువుత్తి — నీవు
నేస్తురాలవు ఆమె కోరిక లోకవిరుద్ధము. నీతలపు లోక సహాయులు. అందుచేత
సహనమున కవకాశమున్నదని నా యభిప్రాయము.

కాంత- అటులేని, చంద్రా ! నీవు నా సద్వర్తనమొనగ సగ్రహణ విశ్వసనంపుంచి. ఈ
క్షణముంచి నేనుచెప్పినట్లు నడుచుకుంటావా ?

చంద్ర- అట్లే నడచుకొందును.

కాంత- మంచిది. ఆతారకు నీమీద రోతపుట్టినాకై నేనొక గమ్మన్ను వీక్షించు.

చంద్ర- ఎట్టిదది !

కాంత- ఈ క్షణముంచి నీకు నేనేపీయురాలిగా నటించును. నీవు తప్పులవపుకగా ?

చంద్ర- నా పీయకాలిగానా ! నీవా !

కాంత- అంటే — నటించడంవరకేలే.

చంద్ర- మరి నేనేమిచేయవలెను ?

కాంత- నీవూ నటించాలి.

చంద్ర- ఏవిధముగా ?

కాంత- నాపీయకాలిగా

చంద్ర- గొప్ప చిక్క తెచ్చి పెట్టితివే !

కాంత- అయ్యో ! అయ్యో ! చంద్రా ! ఆ కొంకగాళ్ళు — అంటూకంటూకంటూ

నీమీదా నామీదా ఏవో చాడిలుచెప్పి తారను యింతికుకుకున్నాడు. రా
ఇదేసమయం. చంద్రాదేవతగారిలోవున్న మంత్రాన్ని పఠించుకొని తారకు

సీమిద గోతపుట్టెట్టుచేస్తా. రా. భయపడకు. ఊ! చూడు. నామాటలు అర్థమవుతుంటూ నాతోపాటు ఆడు. నాతోపాటు పాడు!

పేదతత్వంమీద శాంతా చంద్రిలకు

క్లౌగ్ పాట (5)

పాటపాడుతూ శృంగారచేష్టలను నటిస్తూ ఇద్దరూ స్క్రీనునందు.

దృశ్యం - మూడు

అడే ఆశ్చర్యవనిలో

లంబూ జంబూలు తోవమాపగా తార పరుగుతో ప్రవేశం.

లంబూ-అరుగో! అరుగో! చూడండి. మీరేచూడండి.

జంబూ- చూడండి. అద్దంవుంది — మొహంవుంది. అద్దం చెప్పవలసినంత అగత్యం ముక్తముంది. చూడండి. ఎంతనిర్భయంగా విహరిస్తున్నారో చూడండి.

లంబూ- ఇవి పవిత్రమైన మున్యాశ్రయ మనుకున్నారో? పానశాల అనుకున్నారో!

జంబూ- అమ్మయ్యా! పట్టపగటివేళ — అందరూ తిరిగేవేళ —

లంబూ- కలియుగం ఇవ్వాలే వచ్చివుందిరా!

జంబూ- అమ్మా! వీళ్లు దండించబోతే మీ జరుగుతుందో తెలుసా?

లంబూ- మీ జరగదం ఏమిటి? అశ్రమానికి భూకంపం వస్తుందిరా భూకంపం!

తార- అయితే, వటువులారా! శాంతాచంద్రిలు ఈసీతగా ప్రవర్తించుట ఇదివరకెప్పుడైనా మీకంటు పడినదా?

జంబూ- ఏమైనమ్మా! ఈగడవలన్నీ మాకేం తెలుసు? మీ అదుపాజ్ఞలతోన్నాడు గదా అని అనుకున్నాముగాని చంద్రిణ్ణి ఇలా గజ్జెలగుర్రంలాగ విడిచిపడతారని మే మేలా అనుకుంటాము.

లంబూ- అదీగాక చంద్రిణ్ణి వయసెక్కడ. శాంత వయసెక్కడ. ఈవివేచనానికే అవకాశం ఎక్కడ.

తార- అయితే, లుబోదరా! వయస్సుతోపాటు మనస్సుకూడా వికారం పొందుతూ వుంటుందనా నీ యభిప్రాయం.

లంబూ- అమ్మయ్యా! అలాటి ప్రశ్న వేకారేమిటి! వయస్సు ముదిరినకొద్దీ మనస్సు కూడా గిడసబారి పోవాలమ్మా - దేహధర్మమంటు ఆది.

జంబూ- అమ్మా! ఉదాహరణకు చెప్తారు. మీరున్నారనుకొండి. మీకు వయస్సు మనస్సు సమగ్తిలో ఉన్నాయ - కాబట్టి మీరండి జంట కోడెమాడట

బండిలాగ జమాయించి నడుస్తుంది. గురువులవారు, బృహస్పతి భగవాన్లవారు ఉన్నారనుకొండి. వారివయస్సు ముసలైతే—వారిమనస్సు కోడెమాడా— అందుచేత, వారిబండి కంటుతూ, పడుతూ, నడుస్తుంది—

తార- ఇక నోరుమూయ్ ! - లంబోదరా ! నీవు సత్వరమేపోయి శాంతిలో నేను రమ్మంటిననిచెప్పి తీసుకొనిరా.

లంబూ- అమ్మా ! శాంత తప్పేఅంటారా ఇదంతా ?

జంబూ- చంద్రుడుకూడా శిక్షార్హుడే నమ్మా

తార- నోరుమూయండి. జంబూ ! వెళ్లు.

లంబూ- చిత్తం. (లంబూ నిష్క్రమణం)

తార- జంబుకేళ్ళారా !

జంబూ- అమ్మా ?

తార- మీగురువులవారికి వయస్సెంత ?

జంబూ- మీకే తెలియాలి.

తార- ఊహించిచెప్ప.

జంబూ- బహుశా ఆరుపుష్కరాలు దాటివుంటున్న అనుకుంటా.

తార- నావయస్సెంత ?

జంబూ- నాకే తెలుసు ?

తార- ఇదికూడా ఊహించిచెప్ప.

జంబూ- మీవయస్సు రెండోపుష్కరం మూడోపుష్కరం సందువడిందా? మరికాని, ఎందుకమ్మా ఈవయస్సులభోగిస్తా ?

తార- జంబూ ! తయోభేదంవల్ల శాంతాచంద్రుల వద్దన విపరీతంగా కనిపిస్తే, మరి ఆకారబలచేతనే తారాబృహస్పతుల దాంపత్యంకూడా లోకానికి విపరీతంగా కనుపించ దంటావా !

జంబూ- ఏమోనమ్మా !

తార- ఇంకాపది చెప్పలేకపోతున్నావు. కాని, జంబుకేళ్ళారా !

ఉ. ఆలుమగండటన్న విధియందలి చిత్రముగాక, వృద్ధుని
ల్లాలయినంత మాత్రమున యాత్మనశించునే! స్త్రీత్వమారునే !
పూలుగలట్టి తీవెయిది పుట్టవయిన బడి ప్రాకు గాక, ఆ
పూలవరిమకంబులు గుబుల్కొని పర్వత యెల్లదిక్కులన్ !

జంబూ- (ఏడుస్తూ ప్రవేశించాడు)

జంబూ- అమ్మా ! నునకాడికి శాంతచేతుల్లో మరగళహారతి జరిగినట్లే తోస్తుంది.

తార- ఏమి జరిగినది? ఇటుకురానన్నదా!

లంబూ- (ఏడ్పుతోనే మళ్ళీ 'బా' ఎన్నట్లు తలఁచుతాడు).

తార- రన్నుని నీవు గలతార్కరం చేశావా

లంబూ- (ఏడ్పుతోనే మళ్ళీ 'బా' నని సౌజ్ఞ)

తార- ఎందుకని నిన్ను కొట్టిందా

లంబూ- (ఏడ్పుతోనే మళ్ళీ 'బా' నని సౌజ్ఞ)

తార- ఆదది కొట్టితే యెచ్చేమగవాళ్లు ఆదదిస్వశంత్రీస్తే నెత్తీవోయా బామకొనే
నరలోకం, అంతా ఈ ఆశ్రమంలోనేవుండి — ఇది మా స్త్రీసాథి మరద్యప్తం.
నడవండి, కాంతాచంద్రుల వ్యవహారం నేనే పరిష్కారంచేయ్యాలి. ముందు
మీరు పొండి. నెమ్మదిగా నేను వస్తా—

లంబూ } చిత్తం. చిత్తం.
జంబూ }

(లంబూ జంబూలు నిష్క్రమణం)

తార- (పెద్దనిట్టూర్పు విడిచి) అక్కటా! —

ఉ. ఊరక బింకముల్ పలుకు చుంటిని - అంభియెగాని చంద్రుడా
తీరున శాంతతో బ్రయవిధిన్ విహరించెడి వృశ్యమద్దిరా!
ఘోరదురంతమైహృదియఘూర్లనమున్ బానరించి, దేహమున్
పారుణ కేలకీలికల దగ్ధమొనర్పఁగ నాగెనక్కటా!—

(తార నిష్క్రమణం)

వృశ్యం - నాలుగు

పునాస్పతి ఆశ్రమంగా వసాంతరం

కాంతా చంద్రుల ప్రేమవిహారం

డైలాగు పాట (గీ)

జోట చివర మొదలుకొని తార “చంద్రా! ఆగు! కాంతా! చాలించు”
అని చెప్పేమాటల వరకు మామారు చెందునిమిషాల కాలం పట్టి ఆర్పెస్తూ
మ్యూజిక్ జరుగుతూ వుండాలి. ఆమ్యూజిక్ మీద కాంతా చంద్రులు
ప్రేమనృత్యం చేస్తుంటారు.

(4)

దైలాగుపాటు పూర్తికాబోయి ముందే

లంబూ జంబూలు ప్రవేశం

లంబూ- వీయ్ చంద్రా! నిన్నే

జంబూ- వీయ్ శాంతా! ఇరుగో! యిటు చూడు. నిన్నే!

లంబూ- అమ్మగారు వస్తున్నారదా!

జంబూ- మీమంచికోసమే చెబుతున్నాం వినండి!

లంబూ- మీయిద్దరూ యిల్లా చిల్లకా గోరువలకల్లాగ ఆడుతూవుంటే మారుకూడా ఒప్పు

జలలేస్తుంది సుమా.

జంబూ- శాంతా! చూడు. నన్నకూడా కాసేపు అలాగే అడిచిందా?

లంబూ- ఎన్నో?

జంబూ- చంద్రా! రయచేసి నువ్వుకొంచెంసేపు విశ్రాంతి తీసుకో. నేనూ శాంతా ఆడుకుంటాము.

లంబూ- ఒకేయ్! మొట్టమొదట ఒళ్ళుజలదరించడం నీకా? నాకా?... నాకే అని ఇందాకే చెప్పేవా, కాబట్టి నేనేమొదట ఆడాలి.

జంబూ- ఒకేయ్! అసలు సంకతి గమనించావా? మనం వీళ్ళకి కనపడడములేదు. వినబడడమూలేదు.

లంబూ- అయితే ఏం చేద్దాం?

జంబూ- సువ్వేచెప్ప.

లంబూ- మంచిది. ఒకేయ్! ఇక ఒకటే కర్తవ్యం. అసలు శాంత మనకు లభింప నపుడు. నకలు శాంతను సృష్టించుకొని ఆనందపడదాం. రా!

జంబూ- నకలు శాంతి ఏమిట్రా నీక్రాంతం?—

లంబూ- అదే, సువ్వే శాంతవని, నేనే శాంతనని నువ్వు అనుకొని ఇద్దరం ప్రేమించు కుందాం రా!

జంబూ- ఒకేయ్! ఇదిచివరికి కటికే మేజావాణి అవుతుందేమో?—అయినా సహనా చూద్దాం ఎలావుంటుందో!

ఇద్దరూ చేతులుపట్టుకొని ఒకరచంద్రుడు లాగా ఒకరు శాంతలాగా సరిగ్గా వాళ్ళకుమల్లే (అందిచికారంగా) ప్రేమనృత్యం చేస్తున్నారు.

ఈ దృశ్యం జరుగుతూవున్న సమయంలో

తార ప్రవేశం

తార- శాంతా! చంద్రా!..... మీరుకూడానా! ఇదేమివిపరీతం? లంబూ!

జంబూ! లంబూ! మిమ్మల్ని!... (ఏవ్వరికి వినపడడం లేదు) జంబూ!

లంబూ! (గట్టిగా ఇద్దరినీ చెరొక చరువు చరుస్తుంది)

జంబూ } అమ్మయ్యా ! అమ్మగారు !
లంబూ }

అంటూ పరుగెత్తుకుపోతారు.

తార- చంద్రా ! ఆగు. కాంతా ! చాలించు.

కాంత- మీరా ? ... ఎప్పుడువచ్చారు ?.....క్షమించండి ! ..చూడలేదు.

తార- చంద్రా ! అలిసిపోయావు కాబోలు. ఆశ్రమంలోనికిపోయి విశ్రాంతి తీసుకో
చంద్ర- (తలవంచుకొని వెళ్ళుతుండగా)

కాంత- చంద్రా ! వెళ్లేవద్దు. (చేయిపట్టుకొని ఆపుతుంది)

తార- చంద్రా ! కాంత ఆపితే అగిపోయేస్థితికి వచ్చావా ?

చంద్ర- (హాసం)

తార- ఈస్థితి నీకు ప్రాప్తించి యెన్నాళ్ళయింది ?

కాంత- చెప్ప... నీపూ నేనూ ఇలా సంచరించడం ఎన్నాళ్ళనుంచి అని నీతల్లిగారు
ప్రశ్నిస్తున్నారు. భయమెందుకు ? నిజంచెప్ప.

చంద్ర- (హాసం)

కాంత- అమ్మా ! చంద్రుడి విషయం మీకు తెలియనిదేముంది ? వీడు మితభాషి
అదీగాక మిమ్మల్ని చూస్తే అమితభయం. అందుచేత మానం ధరించాడు.

తార- ఓహో !

కాంత- కాబట్టి చంద్రుడి బదులూ నాబదులూ నేనే జవాబు చెప్తా...అయితే... మీ
ప్రశ్నయేమని ?.....మర విపోయా!.....ఆ..... ఈవ్యవహారం
మా యిద్దరిసందునా ఎన్నాళ్ళనుంచి వడుస్తున్నది అని ప్రశ్నించారు.
జవాబేమిటంటే ఇది చాలారోజులనుంచి వడుస్తున్నది.

చంద్ర- వట్టిది. వట్టిది. ఇందాకటినుండియే.

కాంత- కంగారుతో ఒకటి చెప్పబోయి మరొకటి చెప్పకు. అమ్మా ! ఆసల్ప విషయ
మేమిటంటే ఈకుర్రవాడు ఆరితేరిన వ్యభిచారిగా తయారయ్యాడు.

తార- ఆ ! కాంతా!.....

కాంత- బొసమ్మా ! చూపులకు ఇలాటి పెద్దమనిషి చేష్టలకు ఇలాటి ఘర్షణూ
పుట్టలేదు — పుట్టబోదు !

చంద్ర- అమ్మయ్యా ! కాంతా ! అమ్మగారికి నాపైన నిక్కముగా రోతపుట్టునట్లే
యొసర్చుచున్నావు కదా !

కాంత- ఆళ్ళే! అన్నగాకి యెందుకు పుట్టాలి. నీమీదకోరి! మగగాడవు... పడుచు వాడవు. నీజీవితానికి నీవేకర్తవు. నీయీదులూ వుండేవాళ్లంతా ఏమి చేస్తారో నీవూ అదేచేస్తున్నావు. వాళ్ళింకామీదా లేనిరోత నీమీద యెందుకు పుట్టాలి? అదీగాక—

తార- చాలించు నీఉపన్యాసం... చంద్రా! వెంటనే ఆశ్రమంలోనికి వెళ్లు!... ఇది నాయాష్ట్ర!... వెళ్ళు!... ఊ... ఊ...

చంద్ర- (తలవంచుకొని ఏడ్చుమించుచు)

కాంత- అమ్మా! ఇలాంటి నిరంకుశత్వం మీకు తగదు.

తార- శాంత! ఇంతసేపు చంద్రునిన్నాడు కాబట్టి నేనేమీ అనలేదు. ఇకవిను. ఈ ఆశ్రమంలో ఇలాంటి దురాగతం చేస్తున్నందుకు నీకు శిక్షవిధిస్తున్నాను. ఈ ఆశ్రమంనుంచి వెంటనే వెళ్ళిపో.

కాంత- సరే. చంద్రుణికూడా తీసుకొని ఇప్పుడే వెళ్ళిపోతా.

తార- చంద్రుడు నీవెంట యెందుకు వస్తాడు?

కాంత- నాకోసం వస్తాడు.

తార- సిగ్గుమాలినదానా! ఇంత గడసకత్తెవుగా ఎప్పుడు తయారయ్యావు?

కాంత- అమ్మా! నాకుకూడా ఒకభర్తవుంటే నేను భయపడాలి. నేను అవివాహితను. అతిడు బ్రహ్మచారి. కాబట్టి నేను చేసేది వ్యభిచారం అనడానికి ఎవరికీ గుండెలన్నయే!

తార- చాలించు నీఉపన్యాసం. ఈక్షణంనుంచి ఈఆశ్రమంలో నీముఖంచూపించవద్దని ఆజ్ఞాపించా. పోయికి! చంద్రుని ప్రసక్తి నీకనవసరం. వాడు నీవెంటరాడు. రాదలచినను నేనురానీయను. తెలిసినా! పో! ఈక్షణంపో!

కాంత- చంద్రుడిపై ఇంతఅభిమానం మీకెందుకు?

తార- ఆప్రశ్న నీకెందుకు?

కాంత- మరి, అదేగా మనకిద్దరికీ ఇప్పుడు కావలసింది?

తార- వాడు మాశిష్యుడు. తలదండ్రులైన వానిని మాకప్పగించారు. మళ్ళీ యథావిధిగా వారి కప్పగించేవరకూ అన్ని బాధ్యతలు మంచి, తెలిసినా?

కాంత- మీబాధ్యతలను ఇంతటి పట్టుదలతో నిర్వహిస్తున్నందుకు నీజరిగా మిమ్మల్ని అభినందించాలి కాని, అమ్మా! చంద్రుడికి ఈడువచ్చింది. అంటే మీకు కోపం వస్తుండేమో. కాని—

చ. మగడతివృష్ట, నీవు సుగుమారపు లేతవయస్సుదాన, వీ
జగతికి మంచిచెడ్డల విచారము తక్కువ, చంద్రుబోలు రూ
పగరిమ గలట్టి యశావనుడు సంతతమింట వసించియున్న, నీ
లేగవులమారి లోకము వృథాయపనిందలు మోపకుండునే?

తార- శాంతా! లోకం మోసినామోపకపోయినా ముందు నీవే మోపేటట్లున్నావు.
శాంత- ఓమించండి. మీరు అన్ని విద్యలూ చదివారు. నేనీ విద్యా చదువలేదు. కాని,
భక్తిసంసారం అనే ఆవరణలో మీరున్నారే. వీ ఆవరణాలేని మోదానంమీద
నేనన్నాను. స్వేచ్ఛ అంటే యేమిటో నాన్లోవున్న మాధుర్యంయెట్టిదో నాకు
తెలుసు—మీకు తెలియదు. అందుచేత మీమీద—మీరున్న దుర్బల పరిస్థితుల
మీద—మిమ్ములను చంచలంగా మడిపివేస్తున్న భయంకర సమస్యలమీద, నాకు
హృదయపూర్వకమైన సానుభూతి. నిర్వేదం, బాలీ కలిగి ఇవ్వాలి ఈ ప్రపంచం
యెత్తాను.

తార- శాంతా! శాంతా! నామీద నీకు నిజంగా బాలికలిగిందా?

శాంత- అమ్మా! నేనూ ఆడగానే! నాకూ ఉంది హృదయం.

తార- ఓమించు. శాంతా! నేస్తుంటా!.. ఇలా! (చేతులు చాచింది.
కన్నీళ్ళు ఉబుకుతున్నయ)

శాంత- అమ్మా!

తార- సఖీ!

(ఇద్దరూ ఒకరినొకరు గాఢంగా కౌగిలించుకొంటారు)

తార- శాంతా! ఇక నీవద్దదాచను!.. దాచలేను!...

శాంత- ఏమిటమ్మా అది?

తార- చెప్తే నామీద నీకు రోతపుడుతుండేమా?

శాంత- అమ్మా! నాయందు విశ్వాసం కలగలేదా?

తార- శాంతా! నీకంటే నాకు అవుతు లేదు. చెప్తామిను!—

ఉ. చప్పుడు సేయకుండ గడుచల్లగఁ బ్రాసుచువచ్చి, నిద్రమై
దప్పిన వాని చేలమునఁ దాఁదలదూరించి, కాటువేయు నా
నర్పమురీతి, నామనసు నందున నొక్క దురుతభావ మె
ల్లెప్పుడు కాలువెట్టునో? సఖీ విషమున్ బ్రసరించె నక్కటా!

శాంత- అమ్మా! ఆడుదాని జీవితమే అధ్వాన్నపు జీవితం. అందులో ఇలాటిఘట్టాలు
తటస్థించినపుడు ఆబాధ మరీ దుస్సహమవుతుంది. అమ్మా! ఏంజరిగింది?
అసలు సంగతియేమిటి?

తార- శాంతా ! ఏమనిచెప్పదును ?

మ. క్రమముకొదప్పిననంచు జింతపడనా ? కానిమ్మునాత్రోవ య
క్రమమోసక్రమమో ! యధర్మమొ సధర్మంబో ! సుధాస్వర్గమో !
క్రమిదుగ్గంధ నిబంధ నారకమో ! నాకేలా ! తెగింతన్ ! ప్రియా
ర్థము లోకమ్మును ధిక్కరితు ! సైన్ధవైర్వంబూనా ! ఒక్కటా !

శాంత- అమ్మా ! “ప్రియార్థము లోకమ్మును ధిక్కరితు” అని అన్నారు ఎవరమ్మా
అప్రియుడు ?

తార- (ఉలికిపడి) ప్రియుడా ! (కేకిలినవ్వు వచ్చుతూ) నాకా ? ప్రియుడా !
పాపము శాంతించుగాక ! (నాకులదేవతలు నన్నురక్షింతురుగాక ! నిశ్చల
భావాన్ని అరువుతెచ్చుకుంటూ) శాంతా ! నాకు ప్రియుడులేదు. భర్తవున్నాడు.
అయినచేరు బృహస్పతి.

శాంత- అమ్మా ! మీ వాక్కు మీమనసును ఈవిధంగా మందలించుకుంటూవుంటేగాని
ఈమాటలు లోకాన్ని ఉద్దేశించి చెప్పినవికావు. సరే పోనిండు. ప్రియశత్రువు
భయంకరంగావినిపిస్తున్నది. కాబట్టి త్రోసిరాదు ఇకఅప్రియుడు ఎవరోచెప్పండి

తార- ఏ అప్రియుడు ?

శాంత- “ప్రియార్థము” అని నూచింపండిన అతడే !

తార- అతడా ! చెప్పనా ? ఇలా ! చెవిలోచెప్తా (శాంతదగ్గరకువస్తుంది) అవ్యక్తి పేరు-
శాంతా ! మంజుమంజులము ! కళారుచిరము ! సుధామధురము !... అలానిపేరు...

(ఇక్కడ బృహస్పతి అకస్మాత్తుగావచ్చి నిలబడ్డాడు. అతణ్ణి

తార చూచి ప్రసంగం గభాటున మార్చి కేసింది)

...బృహస్పతి భగవానులే. జగదేక బ్రహ్మజ్ఞాన సంపన్నులే ! తారానయన
చకోర చంద్రులే !..

బృహ- అనందము ! మహదానందము !... తారా నీ నిరంతర భర్తృసంస్మరణాసక్తి
నిజముగా త్రిజగద్వంత్వము.

తార- నాథా ! వందనములు, ఎప్పుడువచ్చారు ?

శాంత- భగవన్ ! ప్రణామములు.

బృహ- తారా ! చంద్రుడేలనో నేడు ఆశ్చర్యమనమునకు రాలేదు. బాడెందున్నాడో
మోచిరమ్మని శిష్యుల బంపితిని. పెద్దతడవు రోదించిన వానివలె ముఖము

పోగియున్నదనియు, ఏకతమ్మున నో దనలోదాను మిగులవేగజెందుచున్నాడనియు వారు చెప్పినారు.

మ. నిఘుసంబేనియు నూరకుండడు, మహానిష్ఠన్ సమస్తాగమా
ర్థములున్ శాస్త్రగ్రహస్యముల్ గణితతర్కన్వాయ సిద్ధాంతముల్
శ్రమతో నభ్యసనంబు నేయు; నితరోల్లోసంబులే లేవు చం
ద్రముడోరా! యిటలేలడిట్టడియె? తారా! నీవు చెప్పంగదే!

కాంత. భగవన్! నేచెప్పనా? నిన్నువాడూనేనూ పందెంచేసుకొని చెరో పడవారేని
అప్పుడాయి తన్నాం. నాది మొద్దుశరీరం కాబట్టి కడుపునూ వట్టుచెయ్యలేదు.
వాడిది సుకుమారశరీరం కాబట్టి అప్పుడాలపిండి పేగులకుపట్టుకుని అతీర్ణపునోప్పితో
ప్రస్తుతునుంచి బాధపడుతున్నాడు.

బృహ- అదియూ విషయము?

కాంత- చిత్తం భగవన్! వాడికి ఆమదంబుద్దామా నేపాళంమాత్రపేద్దామాఅని ఇద్దరము
అగోచించుకుంటూవున్నాము. మాఆలోచనతెగక, మీసలహాప్రకారంచెయ్యాలని
నిశ్చయించుకొని మీదగ్గరికే బయలుదేర బోతున్నాము. యింతలో మీరూ
వచ్చేకారు, అయితే భగవన్! ఆమదంశ్రేష్టమా లేక నేపాళం ప్రశస్తమా?

బృహ- రెండును ప్రశస్తములే.

కాంత- మరి కర్తవ్యమేమిటి భగవన్?

బృహ- లంఘనము! లంఘనము “లంఘనము పరమాపదమ్” అని ఆయుర్వేదప్రమాణము

కాంత- దివ్యవాక్యం! దివ్యవాక్యం! అమ్మా! విన్నారా! వాడెంత యేడ్చినాసరే ఇవ్వాళే
ఏమీ తననియ్యవద్దు సుమా!

(లంబు జంబూలు పరుగుతో ప్రవేశం)

లంబూ- వరిదే గురుదేవా!

జంబూ- నమస్తే భగవన్!

బృహ- ఏందుకురా యింత ఆక్రమము?

లంబూ- వస్తున్నది గురుదేవా! మన ఆశ్రమం చైపుకే వస్తున్నది.

బృహ- ఏమది?

జంబూ- విమానం గురుదేవా! విమానం!

బృహ- } విమానమా? !
తార- }
కాంత- }

లంబూ } అడుగో ! అడుగో ! చూడండి.
జంబూ }

(అంతా ఆకాశం వంక చూస్తారు)

బృహ- ఔను అది యింద్రులొక విమానము. తారా ! శిష్యుడగు మహేంద్రుడు ని
అతని సందేశపాదులుకాని వచ్చుచున్నారేమో ? అతిథిపూజకై మునుముందు
సిద్ధపడి యందుట మేలుకదా ! తారా ! రమ్మ (శారతో శిష్యుడు)
శాంతా ! శిష్యులారా ! మీరుకూడా సత్వరమే రండు.

(శారతో బృహస్పతి నిష్క్రమణం)

లంబూ- శాంతా !

జంబూ- బృహస్పత్యశ్రమకాంతా !

లంబూ- ఆడుకోవే మాతో రవ్వంత ?

జంబూ- ఎందుకే కోపం నీకింత ?

శాంత- ఈకోడెదూడలకు మున్ను గిడసాగోయి, ఏం కయ్యలూ తెలియక పెరి
గంతులు వేస్తున్నయి... ఆయితే బ్రహ్మచారి మర్కటం కోసం బయటారా !
మీకు నాతో ఆడుకోవాలని వుందా ?

లంబూ } ఔను, ఔను.
జంబూ }

శాంత- నాలో ఏముంది ?

లంబూ } సుఖం ! సుఖం !
జంబూ }

శాంత- ఓహో ! సరే. మీసుఖానికి మీకూ మధ్య నేనెందుకు అడ్డంకంపాలి? సరే
కాని నాకూ ఒక సుఖం కావాలి—యిస్తారా ?

లంబూ- యిస్తా.

జంబూ- పాడిమేహం—పెరి వేపకాయ. పాడికేంతెలుసు ? శాంతా ! నేనేయిస్తా.

లంబూ- కాదు, నేనేయిస్తా.

శాంత- మీయిద్దరూ కలిసే యివ్వాలి.

లంబూ- నై.

జంబూ- నై.

శాంత- సరే. నామిద్దల యెద్దలారా ! అదిగో ఒకబండి. దానికి ఎద్దట లేవు,
ఎక్కాలని నాకు చాలా కుతూహలంగా వుంది. మీరేవద్దులె దాన్నిలాగండి
నేనే గమ్మత్తుగా కూర్చోనీ తోలుతా !...

లంబూ } (ఒకరి మొహం ఒకరు చూచుకొని, చివరకు)

జంబూ } సరే ! అలాగే ! ఏదాం !

కాంత- ఆనందం ! సరే... ఇక్కడే ఉండండి. ఇప్పుడే మళ్ళీ వస్తా.

(కాంత నిష్క్రమణం)

లంబూ— } (హిసి-హి అంటూ పిచ్చి ఆనందంతో నవ్వుకుంటారు)

జంబూ— }

లంబూ— ఒరేయ్ ! నరవాహనం ఎక్కాలని ఇంత కుతూహలం ఎందుకు వుట్టినో దీనికి

జంబూ— ఒరేయ్ ! మనలోవున్న గొప్పతనం మనకే తెలియుట లేదుగాని, మనల్ని చూస్తే చాలు ప్రతిస్త్రీకి ఇలాంటి శుకుమార భావాదే స్ఫురించి తీరాలి !

లంబూ— మరి, మనల్ని ఎదులారా కోడలారా మధ్యమధ్యే మర్కటములారా అని కూడా సంబోధించిందే దానికి అతర్హా మేమిటి ?

జంబూ— అదే అందులోనే వుందీరా స్త్రీహృదయహస్యం! చూచావా! స్త్రీలెల్లా నాలుగుజాతులున్నాయని జంతుకాస్త్రకారులు పరిశోధనచేసి చెప్పారు. మన అమ్మతారాదేవి సర్వశుభలక్షణ లక్ష్మితండ్ర గూఢపద్ధినిజాలి వారిమణి! చూడు, అగుడ్డిమహారుషి- ఆవేషచెట్టుకింద గుడిసెలో వున్నాడే— ఆయన భార్య, సిగలైన శంఖినీజాతి ! మరి, ఏటిబిడ్డన, ఎప్పుడూ గార నూనెతో నిండి, నైలభాండంలో అప్పుడే ముంచితీసిన వత్తివలె పిడకిత లామునూ వుంటాడే ఆ గూని మహాముని— ఆయన భార్య ఒకటోరకంనాస్తిని ఇహమన కాంత- మన హృదయ ఆయస్కాంత- ఆశ్రమం మొత్తంగాద చిత్తినీదా చిత్తినీ !

అప్పుడు ఒక గడ్డిమోపు మూటతోనూ, చేతిలో ఒక చెన్నాకోలతోనూ

శాంత ప్రవేశం. లంబూ జంబూలకు అర్థంకాక తల గోక్కుంటూ

న్నారు కాంత గడ్డిమోపు విప్పి వాళ్ళముందు గడ్డి వేస్తూ, చెన్నాకోలతో

వాళ్ళను కొడుతుంది—

కాంత లంబూ జంబూలకు డైలాగు పాట (7)

దృశ్యం - అయిదు

నారదుడు - ప్రవేశం

నార- హాహా! అనుకోవలసిందయినది.

మ. పదియన నాలుగు దీర్ఘవర్షములు స్తబ్ధుడైన తారానతీ

మదనన్మాదపు లగ్నకొండ, పృథుకంపాగుఃఫితంబై, బదా

బదలై ప్రస్పేడి వేళవచ్చె ! నిక నా ప్రశ్నన్ని యోగించి కూ

ర్చెద పోరాటము, నందనందన ! జయశ్రీ వేగ సంధిపుమా!

నవో ఇంద్రుని యాహ్వానము . మాతలి యాగము—బృహస్పతికి దేవలోక

ప్రమాణము ... తారకు చిరహృచ్చిత ఏకాంతము ... ఇంకేమి కావలయు ?

మృదువకు కనకాభిషేకిము ... అనంతరము నా కలహకార్యకలాపము...

హాహా!... కాని, ఈమట్టము నాధారముగా వివిధమైన కలహములు లేవ

నెత్తవగును ? .. దేవదానవులకు ముడివెట్టుధునా ?... వలదు. అది అవసర

దారుణ రక్తపాతమునకు హేతువగును... జౌను... మంచి సమయమునకు

జ్ఞప్తికి వచ్చినది. తనయొద్దగండిన మృతసంజీవనిని కయినిద్వారా అడహరించినది

మొదలు, శుక్రుడు బృహస్పతిపై కాములు మురియును లంకూరును పగదీర్చుకొను

వెరువుకై వెదకుచున్నాడు. భరితే! ఉపాయము స్ఫురిచినది ఇక నా కలహ

బుభుక్షుపూర్తిగా సుపకేమిందు సమయము ప్రాప్తించినది. కృష్ణా! ఆస్త్రజనా

వనా! నీయాశ్రితులకు ఎందుకు ఏకొరంతయుగలుగ నేరదనాట నిశ్చయము.

నారదుని పాట

అంకం మూడు

దృశ్యం - ఒకటి

బృహస్పతి కుటీరంలో.

బృహస్పతి కృష్ణాజనాభీసుడై జపమాల తిప్పుతూ వున్నాడు మహాద్వారానంద మూడ

మాతలి కూర్చొనివున్నాడు. అతనికాళ్ళు పక్కెంలా ఉన్నాయి. ఒక కలితొ

కాంతి నీళ్ళుపోస్తున్నది. తార కాళ్ళు కడుగుతున్నది.

నార- శాంతా!

శాంత- అమ్మా!

తార- పూజాచందిరలోకి వెళ్ళి పూజకరండం తీసుకురా

శాంత- చిత్తం. (శాంత నిష్క్రమణం)

బృహ వివరక్కడ ?

లంబూ. (ప్రవేశించి) అమ్మయేమి గురుదేవా ?

బృహ- నీసహపాటి జంబుకేశ్వరు డెక్కడ ?

జంబూ- ఇక్కడేవున్నా గురుదేవా అంటూ (ప్రవేశము)

బృహ- శిష్యులారా ! ఈయన మహాభాగుడు — దేవేంద్రసారథి — మాతలి. ఈయన రాకచే మనయాశ్రమము నేడు నిక్కముగా పునీతమైనది. వీరియూగములకు స్మరణచిహ్నముగా మీకెల్లరకు నేడు అటవిడుపు నొసంగుచున్నాను. మీరేగి శిష్యులకెల్లరికి శుభవార్త తెలిగించి యవ్యయములు నాలించి క్రిందవిశేషముతో నానందించుడు పొందు.

లంబూ |
జంబూ | మహాభాగ్యం గురుదేవా !

(లంబూ జంబూలు నిష్క్రమణం)

(కాంత పుష్పకరండంతో ప్రవేశం)

కార- (కరండంలోని పుష్పలతో మాతలికాళ్లను పూజిస్తూ పూజాగీతం పాడుతుంది) (గీ. మాతలి- సుమంగలీభవ ! దీప్తసుమంగలీభవ !

కార- తరించితిని ఇంద్రసారథి ! భన్యజీవితమైతిని.

(నమస్కరించి కార కాంతతో నిష్క్రమణం)

మాతలి- దేవర్షిచంద్రా ! సౌఖ్య తేజోరాశియగు తారాదేవికి భర్తలగుటచే మీకీర్తికి మరింత వన్నె కుటించె.

బృహ- మాతలి ! నీయభివాదములకు గృతజ్ఞుడను. ఇక నింద్రలోకము నందలివిశేషము లెట్టివో చెప్పెదవా ?

మ. సేమమె చాకశాసనకి ? సేమమె సర్వసుపర్వకోటికిన్ !

సేమమె యాసుమంగలికి శ్రీనిచికిన్ ! సుఖుడే జయంతుడు

ద్దామ పరాక్రముండు, వనితాజనకానవమోహనుండు ! నీ

కామితమేమి ! రాదగిన కారణ మేమి ! వచింపు మాతలి !

మాతలి- అప్పదికృతులు నేనింపగా నఖండసుధర్మముంబాసీనుడై జగజ్జాలింబులు కాసించు మీప్రియశిష్యుడు మహేంద్రుడంపగా వచ్చినాడను. అచ్చట నెల్లరకు గుకలము బ్రహ్మస్థి ! అఖిల విద్యావాచస్పతి !

చ. క్రితవొక్కండొనోంకగా మదిని సంకల్పించియున్నాడు, తల
క్రితనధ్వర్యము నెల్లదావక భుజస్కంధమ్మువై బెట్టివా
డతిశ్రీఘమ్మున మిమదోడుకొని రమ్మన్నాడు మీశీష్యు. యో
యతిచంద్రా! యరుదెంచి యాతని కభీష్టావాప్తి సంధింపవే!

బృహ. మాతల్! శిష్యుని సందేశమున కానంద భరితుడనైతిని. అతని మహాదాశయును
సర్వోపమే ఫలించుగాక.

మాతల్! భగవన్! గాబోవు పూర్ణిమయే క్రిత సుముహూర్తము కాల మవ్యవధిగా
నొన్నది. క్రిత నిర్వహణమునకై సేమందగు కార్యకలాప మంతయు మీరాకకై
యెదురు చూచుచున్నది. కాబట్టి మిమ్మా నేడే దోడ్కొని రమ్మయచు నన్ను
విమాన సహితముగా బంపివాడి.

బృహ. నుంచితి. అట్లేయగుగాక! మేమెసరిగు నాతిధ్యమును స్వీకరించి సయాణ
శ్రమమునొంత యపనయించుకుని ఈ సాయంత్రమే నన్ను తోడ్కొని
పోవుడువు గాక. రమ్మ. రమ్మ. ఈవార్తను భారకెరింగించి, ఆమె నొడంబరచి
పోవుటకై యత్నింప వలసియున్నది. అక్కటా! తారా!

చ. అగనిముసంబు నన్ను విడవాడగనోర్వవు ముద్దురాల! నా
చరణ సరోరుహార్చనయె జన్మకు సత్ఫలమంచు నమ్మినా
ఇరువురమధ్యగల్గిన వయో విపరీతము లేశమాత్రమే
నరయగలేని బేల వకటా! యెటు నిన్నిడి పోవనేర్తునో!

మాతల్తో బృహస్పతి నిష్క్రమణం.

దృశ్యం - రెండు

బృహస్పతి కుటీరముగా మహాకైపు

చంద్రునిమీద ప్రేమకుండి తిప్పించుకు పారిపోవమని ఊహించి, తార
తామకూడా ఇంద్రలోక ప్రయాణమునకు సిద్ధపడుతున్నది. కూనరాగం
తీర్మా పట్టేబేడా సర్దుకుంటున్నది.

చాట (9)

క ర- (సర్దుతూ) లంబూ! లంబూ!

లంబూ- (ప్రవేశించి) అమ్మా! ఏమిటా!.....ఇదేమిటి? ఈ ప్రయాణసన్నాహం
ఎక్కడికి?

తార- చూడు! ఆ...వటు వృక్షానికి అరగట్టిన అరటిసారవీర పీసుకురా! తొండరగా
పో? ఊ.

లంబూ- చిత్తం. చిత్తం. (నిష్క్రమణం)

తార- (మళ్ళీ సర్దుతూ) మరచిపోయా! ఒరేయ్ జంబూ! జంబూ!

జంబూ- (ప్రవేశించి) అమ్మా! ఏమిటాజ్ఞ!.....ఇదేమిటి? ఈ ప్రయాణసన్నాహం ఎక్కడికి?

తార- చూడు! ఆ.....లోటలోనికిపోయి కొన్ని మల్లెలూ జాజులూ పొగడలూ కొనుక్కురా! తొందరగా రావాలి సుమా!

జంబూ- చిత్తం. చిత్తం. (నిష్క్రమణం)

తార- (మళ్ళీ సర్దుతూ) కాంతా! కాంతా!

కాంత- (ప్రవేశిస్తూ) అమ్మా! సిల్పారాసన్నా?.....ఏమిటి సన్నాహ మంతా ఎక్కడికి మోపయాణం?

తార- కాంతా! నాకేజయం, నీకే పరాజయం!

కాంత- అసలు గొడవ యేమిటమ్మా?

తార- నీవు వినలేదా?..... కాంతా! యజ్ఞం ఇంద్రుణ్ణి చెయ్యబోతున్నది.

కాంత- ఏమిటి? ఇంద్రుడు యజ్ఞం చెయ్యబోతున్నాడా? యజ్ఞం ఇంద్రుణ్ణి చెయ్యబోతున్నదా?

తార- మాతలి వచ్చాడు. చంద్రుణ్ణి రమ్మన్నాడు. నేనూ వెళ్ళిపోతున్నా.

కాంత- మాతలి చంద్రుణ్ణి రమ్మన్నాడా?!

తార- చంద్రుణ్ణా!...కాదు. పొరపాటు! నా భర్తగారిని.....

కాంత- అయితే?

తార- అయితే యేమిటి? ఇంద్రులొకానికి నేనూ భర్తగారితో వెళ్ళిపోతా. ఆయన వద్దన్నాసరే వెంటపడతా.

కాంత- వారు రమ్మన్నారా!

తార- ఎవరు?

కాంత- మీ భర్తగారు.

తార- యింకా నాతో చెప్పలేదు.

కాంత- మరి?

తార- వారు వద్దన్నాసరే నేనూ వెంటపడతా. ఇక ఈ అశ్రమంలో ఒక క్షణమయినా ఉండను—

కాంత- ఎందుకిది?

తార- కాంతా! నీకు సర్వము ఇంతకముందే చెప్పితిని కదా.

చ. కొడుకని చేరదీసితిని, కూరిమిజూపితి, తల్లివోలనే

కుడువగ బెట్టితికా, మెలకు గోచరులు జుట్టితి, సిగ్గువోసితిన్

చెడుతుల పిన్నిన ఘృమది చేరగలే దిపు డేమి వింతయో
యుడుగని తప్పుపోకడల ముట్టుటలాడెను స్వాంతి మక్కటా !

కాంత- అయితే యిప్పుడేమి చేయదలచినారు ?

తార- దొంగ వస్తున్నాడని తెలుసుకొని యేమిజాగ్రత్తపడాలో ఆజాగ్రత్తేడుతున్నా.

తార- ఏమిటా జాగ్రత్త ?

కాంత- కాంతా !

చ. ఆవిరళమోహ సంక్షుభితమై, యతిరేక పథానువర్తియై.

పవలును రేలు చందురునిపై బరువెత్తుట మానకున్న దీ

యవగుణ చిత్తవృత్తి ! పతియూ పరదేశము లేగుచుండె ! నే

మవుదునో ? నాకునేనె హృదయమ్మును నమ్మగదాల నొసఁగి !

కాంత- కాబట్టి చంద్రుణ్ణి మరచిపోవడానికి ఈ అక్రమంచంది పొరిపోవాలని సంకల్పించుకున్నారు. అంతేనా ?

తార- ఔను.

కాంత- (పకాలన నవ్వుతుంది) అమ్మా ! మీరు ఇప్పుడున్న ఉన్నాద చిన్నప్పటికి మీరుచేసిన ఆలోచనకీ సరిగ్గా సరిపోతుంది.

తార- కాంతా !...అరుగో నాభర్తగారి వస్తున్నారు. !

బృహ- (ప్రవేశించి) తారా!.. ఏమిది ఎక్కడికీ ప్రయాణపన్నామా ?

తార- కాదు...అచ్చే—మరి..... ప్రయాణమూకాదు..... సన్నాహమకాదు ..

ఏమిలోచక ఊరికే సర్దుతున్నా... సరే కాని నాధా .. ఇంద్రలోక విశేషము లేమి ? మాతలి ఏమైనా సందేశం తెచ్చాడా ?

బృహ- ఔను. అతడొక యజ్ఞముచేయ సంకల్పించి నన్ను వెంటనే తోడ్కొనిరమ్మని మాతలిని విమాన సహితంగా బంపినాడు.

తార- అయితే, ప్రాణేశ్వరా ! మీరు వెళ్ళక తప్పదా ?

బృహ- యోగ్యురాల ! వెళ్ళక తప్పించుకొను వెరవులేదు—

శా. “ముల్లొకంబుల నేలు రాజసవనంబుల్ దీర్ప రమ్మన్నచో,
నుల్లంఘింపగరాదు గావునఁ దురుద్యోగంబు గావించి, సం
పల్లాభంబున వేగవత్తు భవదాత్మన్ భదమున్ జెంది కే
ంబుల్లున్ వాకిలి జూచుకొందు మనుమింటి కొంతకాలంబికన్

తార.- నాథా! ఇక్కడనేనుండను. మీవెంటి వచ్చు గూడా తీసుకొనిపోండి.

బృహ.- తారా! చీటికి మాటికి భర్తలు భార్యలను వెంటగొనిపోవుట అంతసమంజసము కాదు. అదిగాక, స్వర్గము-ర్ష్యము అని యందు రేగాని స్వర్గమునందుకూడ దొసగులు లేకపోవు సుమా.

తార.- నిజంగానా?

బృహ.- ఔను తార.

క. “నటవిట వారవధూటీ

పటలీ సంవృతము స్వర్గపట్టణ మకటా!”

నీటిలాక! నీవట కే

గుట యుచితముకాదు! మానుకోవే! తారా!

తార.- అయితే భగవత్ స్వర్గంబోకూడ ఉన్నవా యిలాటి లోపాలు?

బృహ.- ఔను తారా! లోకవృక్షమెరుంగని ముద్దరాలవు. నీవుని నీతో చెప్పదును? స్వర్గమని పేరేగాని—

నీ. అల యహల్యా జారుడై వేయకన్నులు

తెచ్చు కొన్నట్టి యాముచ్చు ప్రభువు!

ఇంద్రభోగం బని యెల్లరు గీర్తించు

సుఖతాల్య మాతని క్షుద్రవృత్తి!

అమృతమ్ము పేరుతో నవతార మెత్తిన

పులికల్లు వాని కాపోసనమ్ము!

కళల పేరిట దినమొలల వర్తించెను

రంభాదు లతనికి రాత్రి సఖులు!

రాజె యిట్లుండ ప్రజలవర్తన మికేల!

పలుకుగాత పురాణముల్ చిలుకలవలె!

మర్త్యుడై చచ్చి యొక్కటె! యమర్త్యుడగుచు

బ్రతికి యొక్కటె! తార! వర్తనములేక!

తార.- ప్రాణేశ్వరా! సకల ఆపాదులలోకానికి నేను రాను. ఈఅశ్రమమే స్వర్గముకుంటాను. కాని అలాగానేను మీవెంట వచ్చుట కుభావహామని అనుకుంటున్నా...కాంతి! నీవుచెప్పు. ఉండనా? లేకప్రాణేశ్వరునితో వెళ్ళిపోనా?

కాంత- అమ్మ ! దీనికింత ఆలోచన యెందుకు ? మీకు వీడిస్వర్గముగా కనబడుతుందో అక్కడనే ఉండండి.

తార- అదికాదే ! నాథుని విడనాడి యెలా ఉండగలను ?

కాంత- విరహబాధ దుస్తరమనేమాట నిజమేనమ్మా !

తార- విరహముకాదే ! నాథుడు అక్కడికి పోవుట నాకు ఏంతమాత్రం ఇష్టంలేదు.

కాంత- అక్కడ రంభాదు లెవరైనా మీ నాథున్ని.....

తార- ఛీ. ఛీ. నా నాథుని కిట్టి ప్రసక్తిలేదు. నాకు తెలుసు.

బృహ- తారా ! నేను త్వరగా రావని నీభయమా ?

తార- (నిశ్చలంగా)...నాథా !.....

బృహ- తారా ! ఇంతలో ముఖవైఖరి మారినదేల ? నీహదయమును వ్యాకులమొనరించు చున్న విషయమేమో చెప్పము—తారా !

తార- నాథా ! తీరణశుద్ధిగా చెబుతున్నా వినండి ! నేను దాచను—దాచలేను. (గభాలున ఏడుస్తుంది)

బృహ- ఏమది తారా ? తారా !...కాంతా ! నేడెందులకో తార యింతిదిగులుగా నున్నదేల ?

కాంత- భగవత్ ! మీవియోగాన్ని ఎలా సహించునా అని బెంగపెట్టుకొని పొయ్యిపై

బృహ- “దాచను - దాచలేను” అనుచు నేదోవిషయమును గురించి వ్యాకులమై నే ఎట్టిదా విషయము ?

తార- (యింకా ఏడుస్తునే ఉంది)

కాంత- మీరు గ్రహించుకోలేదా ? భగవత్ ! మీతో రావాలని ఈమె దృఢరంగిల్లుగా మీకు తప్పకుండా తీసుకువెడతారనే నమ్మకంతో (స్పృహ సామాన తేజదాపిస్తు) చూడండి

బృహ- ఓహో ! అర్థమైనది. తారా ! వీడవకు. యిటురా. తారా ! నీకు ఆకాభంగం కలిగించినందుకు విచారించుచున్నాను. కానీ, తారా ! నీవునూ నేనునూ లేని యడల ఈ ఆశ్రమము గతి యేమి కావలెను ?

ఉ. “ఇచ్చటి యగ్నిహోత్ర తత్తు లెవ్వరి పా లతిధి వజ్రంబులకొ

వచ్చిన యాస్తబంధుల ఘనంబున నెవ్వరు పూజసేయు వా ?

రిచ్చటనున్న శిష్యులకు నేగతి ? నన్నెడబాదులేని బల

మచ్చిక నీవు వచ్చిన బలా ! అబలా ! ప్రబలాఘ మంటదే !”

తార- సరే. భగవత్ ! మీ యాజ్ఞ యట్లో అట్లే యగుగాక !

బృహ- తారా ! మరొక ముఖ్యవిషయము.

చ. “వయసున బాలుడయ్య బుజవత్తనో గడు బెద్ద చంద్రు, కెంతయు గృహకృత్య వర్తనల సన్నరపించును నిచ్చులుక, సునోదయమున నెండ వానలగు దాగజాలడు, నీవు లేక త

త్రియము ఘటించువారెవరు పేయసి! సుంతతలంచనూడుమా”

కాంత- దిగ్యవాక్యం నెలవిచ్చారు భగవన్! తారలేని చంద్రుడూ నీకులేనిమ్మా ఒక్కటే తార - మంచిది భగవన్! మీయ్యా నాదల ధరియించి యిందే యుండేదాక మీరు వచ్చేదాక నాభాధ్యత లన్నిటిని తిరణశుద్ధగా నిర్వహించుకోదానికి ఏ ప్రయత్నం చేస్తా! నాథా! (హేళించి)

ఆ. వె. మీ పరోక్షమందు మిమ్ముగా భావించు

విషయ సంగమెల్ల విస్మరింతు

చిత్త మొక్కచోట జేరిచి పూజింతు

పాదరక్ష లీవె! ప్రాణనాథ!

బృహ- ఆనందము! (పాదుకులు యిస్తూ) మహదానందము! (తార వాటినిశ్శృకు అడ్డుకుంటుంది కెల్లమీద కెల్లుకుంటుంది.)

కాంత- (స) ఇది ఆభినయమా? లేక నిజమా? నాకు ఆర్ద్రం కావడంలేదు.

(మాతలి ప్రవేశం)

మాతలి- భగవన్! విమానము సిద్ధముగా నున్నది.

బృహ- ఇదే వచ్చుచున్నాను. తారా! నెలవు! కాంతా! నెలవు.

(అంతా నమస్కారాలుచేస్తారు)

బృహస్పతిని పంపుతూ అందరూ కోరన్ పాట పాడుతారు (10)

దృశ్యం - మూడు

బృహస్పత్యాశ్రమం వెలుపల ఒకబొట.

లంబూ, జరిబూ, చంద్రుడు ప్రవేశం.

లంబూ- చూశావా! చంద్రుడూ! అప్పవ్రమంటే అలా కలసిరానాటి!

చంద్ర- ఎవరికి?

జరిబూ- ఒకరి కేమిటి? ఎవరికైనాసరే.

చంద్ర- విషయ మేమి ?

లంబూ- ఇంతకంటే యేంకావాలి ? అప్పుడు భగవాన్ల పరదేశ సెన్సిటివ్‌యారు

జంబు- అశ్రమానికా నుజమానిలేడు -

లంబు- ఇప్పుడంతా స్త్రీరాజ్యం ఆరంభమైంది.

జంబు- స్త్రీలమీద నీ రాజ్యం ఇదివరకే ప్రారంభమైంది.

చంద్ర- స్నేహితులారా ! నాలిండు మీ ఆసభ్యపసుగ్రము ?

లంబు- చంద్రా ! నిజంచెప్ప. లంబు జంబుల సత్తిగూడ పిడుగుపడినా అయ్యో అనేవాళ్ళు కనబడరు. నీమీద అలా గాలివిసిగిస్తే చాలు ఆశ్చర్యంబోవున్న అపవాదాల్లా అలాగో గోలలో అని పరకాస్తుకు వస్తారు. ఇంత పక్షపాతానికి కారణం ఏమైవుంటుందో అంటా ?

జంబు- కాగణమేమిటా ! ఆశ్చర్యమానికంతా చంద్రాగ్రహణం పట్టిందిరా ! చంద్రాగ్రహణం !

చంద్ర- అయ్యోయ్యో ! జంబుకేళ్ళదా ! పవిత్రమగు బ్రహ్మచర్యాశ్రమము వాచరించు మన కీలాటి పునంగము తగునా ?

చ. గురుడు జగద్గురుండు - మనకున్ గలజన్మల జేసినట్టి న

తృణం ఫలంబుగా దెరికె - గాలము స్వల్పము - విద్య మేటి నా
గరము, తరింపగా వెరవుగన్గొనుటొప్పుగుగాని . నిత్య మీ

కరణిని యాండ్ల ముచ్చటల గాలము బుచ్చటమేలె ? మిత్రుడా

జంబు- ఒకేయ్ లంబు ! మనవాడు నిజంచెప్పడానికి ఇట్టంలేక వేదాంతో పన్యాసాలు ఆరంభించాడు

చంద్ర- సహాధ్యాయులారా ! ఈ పసంగము కట్టిపెట్టెనియెడల నేను పోయెదను. నేడు మీరు మీపాఠము ఒప్పుగింపలేదన్న విషయము జ్ఞప్తి నుంచుందుకొని గురవగురారు తిరిగి వచ్చిన వెంటనే యెరిగింతును. త్యాగవన్న నిందించిన ప్రయోజనము లేదు. పాఠము లప్పుగింతురా ? లేక నన్ను పొమ్మందురా

లంబూ } సరే. ఉండు అప్పగిస్తాం

జంబూ }

లంబూ - ఇవ్యాళ పాఠం ఏమిటా జంబు ?

జంబు- నాలుగో అంతంలో మూడో మంత్రం కాదటరా !

లంబు- అయితే - నువ్వే మొదలు అందించు.

జంబు- సరే. చంద్రా ! అప్పగిస్తాం విను !- ఓమ్ !

లంబు- ఓమ్

అంబూ—కాంతా ఇతి కాంతా—

అంబూ—అధర మిత్త్యధరం—

అంబూ—మధుర మితి మధురమ్—

అంబూ—ఓమ్ త త్సత్సమ్—

అంబూ—సత్య మితి సత్యమ్—

అంబూ—ఓమ్ త దాత్మా—

అంబూ—అత్మా ఇ త్యాత్మా—

అంబూ—త దేవ బ్రహ్మమ్—

అంబూ—బ్రహ్మ మితి బ్రహ్మమ్—

అంబూ—కాంతా అధరమ్ మధురమ్—

అంబూ—శాంతా అధరం మధురం—

అంబూ—ఓమ్—

అంబూ—ఓమ్—

అంబూ—సర్వమ్ చంద్రదార్పణసుస్తు!

అంబూ—శాంతిః—

అంబూ—శాంతిః—

అంబూ—శాంతిః—

చంద్ర—హరిహరీ ! పాపము ! కౌకించు గాక ! (అంటూ చెవులు మాను కొని
వెడుతూ వుంటే అంబూ అంబూలు పెద్ద పెద్దవ నవ్వుతూ అత్యంత తరుముతూ
నివ్వు)మిస్తాడు.)

దృశ్యం - నాలుగు

బృహస్పత్యశ్రమం లోపల పూజా మందిరం

తార తన నాథుని పాదుకలను పూజావేదికపై పెట్టింది వాటిముందు

కూర్చుంది. మనస్సు కుదరడంలేదు. లేస్తుంది.

తార—ఓ పాదుకలారా ! పరదేశమందున్న నాభర్తకు ప్రతినిధులై వెలసిన పవిత్ర
ఓహ్నుములారా ! నాభాధ యెవరితో చెప్పకోవలను ! ప్రపంచానికి దయలేదు.

ఒడికలేదు. గాని హృదయం తిలకింపుతూ మోకే నివేదించుకుంటూ
నా గోడు వినండి !

సీ. పడతికి నాధుడే ప్రత్యక్షుడై వం బ
టన్న పెద్దలసూక్తి నవగణించి
సీతా సాయాది సీమంతినుల మహా
మహిమాన్నిలై కథాళి మరచిపోయి
మచ్చలేనట్టి యీశశాని, వంశము కీర్తి,
పాడు సేయుదునన్న భయము వీడి
మూడు నిమేశాల ముచ్చటకై సదా
నరక వాస మటన్న వెరుపు తొలగి

దైనిచ్చిన బుద్ధిని తప్పదోచి
యొడలికి గులామునై పొవుచున్న నన్ను
దయదలంపక దారుణ దారుణముగ
శిక్ష సేయలే ! పతి పాదరక్షలార !

శీ ! నాయాత్మను నిగ్రహించుకోవాలె గాని ఈ విధంగా ఉపాహూతి
రాలకోసం వెతికుట నావంటి విధ్యావతికి అకార్యం. జౌను అద్దమైంది ..
ఆ చంద్రుని వంశకు నన్ను బలాత్కారం చేస్తున్నది నా మనస్సు కాదు...
ఈ దేశం ! దుర్గాధ పంక పంకిలమైన ఈ మాంసగోళం ! .. జౌను ..
నా జాపం తెలుసుకున్నా !.. వారహస్యం వాకిపుడు తేట తెల్లమైంది

చ. మనసది వెన్నలాగ, మదమత్తగతికొ మునుముందు దూకు నీ
తనువును నిగ్రహించదను ! తాలిమి రాయిక !-

(పకపకా నవ్వుతుంది)

నేనెవో, నమ

గ్ధను ! సదద్విచార సహితకా ! గులకాంతను ! మేలుకొంటి!-

(మళ్ళి నవ్వుకుంటుంది, చివరకు తీవ్రంగా)

ఓ

చెనటి! పిచాచి! చంద్ర! నిరసితు! జయింత! తృణింతునిన్నికన్!

(అల్పానుకంబా అనుకొని తన్నుతానే నవ్వుకుంటూ) వీవీ ! వీవీ ! నాహృదయేచరుని పవిత్ర పాదకలు! (శీసుకుంటుంది. కళ్ళకు అద్దకుంటుంది. ఇంతలో ఒక ఆలోచన కలిగింది) ఉండు ! ..ఉండు !...ఓహు! ఓహు! ఈ పూజామందిర ద్వారము లన్నింటిని బంధించెద ! బహిష్కరణముతోగల రాకపోక లన్నింటిని నిరోధించెద ! ఓహు ! . ఎవరక్కడ ? ఈపూజామందిరం నాది ! నాకు నా పతి పాదకలకూ తప్ప ఇక్కడ మరెవ్వరికి చోటులేదు !...ఓండి ! ఓండి ! విన్నారా ! ఇదిపవిత్రమైన ఋష్యాశ్రమం. నాశ్వర జగదేశ బ్రహ్మజ్ఞాని. నేను సర్వనిద్రా సకల సామ్రాజ్య సంపన్నురాలను! మీరు విహిక వాంఛా దాహా దగ్ధులైన భ్రష్టులు ! మీ ముఖ సందర్శనం మహాపాతక హేతువు ! పొండు ! పొండు ! పొండు ! (అంబా ఉద్రేకంతో నిష్క్రమించి తలుపులు పెద్దచపటాడుతో మూసివేసి మళ్ళీ ప్రవేశిస్తూ) హాహా ! వీవీ ! వీవీ ! నాప్రాణేశ్వరుని పవిత్ర ప్రతినిధులు ! వాటిమందు కూర్చుంటుంది. ధూళి దులుపుతుంది ప్రమిదితోవత్తి యెగవన దోమబోయి వేళ్ళు కాల్చుకుంటుంది గంట అనుకొని కలకాన్ని ఎత్తి మోగించ బోతుంది. ఇరాటి అవస్తలోనే హారతి వెలిగించి పాట పాడుతుంది)

గీతం

భర్తయే దైవమ్ము భార్యకీ యిలలో
వట్టి మాటలు గావు నాస్తవము నుండి !
మగడు వృద్ధుడని తెగడ బోకండి!
తెగడినా ఫల మేమి ? మగడె గతి యండి!
బ్రతుకులో ఆనంద మున్నా లేకున్న
మనుసులో జ్యోతి ఆరినా ఆరకున్నా
భావాల తోట పూచినా పూయకున్నా
వలపు వెన్నెలలు కాచినా కాయకున్నా
లోకమ్ము చేసిన లోపం బడేమి
నీ కర్మయే గాక నిర్భాగ్యనాథీ !

(హారతిపల్లెం దించుతుంది, పాదుకలను ఎత్తుతుంది. వాటికేసి తీవ్రవృష్టితో చూస్తూ)

నామడే సత్యమని నమ్మే ప్రతివ్రతలకు పతి పాదుకలలో కూడా పతివ్రా
సామీ ప్రతిబింబించాలికిదా! మరి-నాఁతీవ్రాహ మేది ! (పాదుకలకేసి తేరి
పార చూస్తుంది చంద్రా విగ్రహం కనిపిస్తుంది. ఉలికిపడి కళ్లు మూసుకుంటుంది
నవ్వి చూస్తుంది. నవ్వి కళ్లుమూస్తుంది.) ఆఁ చంద్రాడు ! చంద్రాడు ! (పాదుక
లను విసరి పారేస్తుంది. హారతి పల్లెం ఎత్తి చూస్తుంది. అందులోనూ చంద్రాడే
కనబడుతాడు. విసిరి పారేస్తుంది ఈసారి కలశం- అందులోనూ చంద్రాడే !
పూవులు - అందులోనూ చంద్రాడే ! జ్యోతి- చంద్రాడే ! ఆస్థిపాత్ర-
చంద్రాడు ! అన్నీటినీ విసిరికొట్టి) ఛీ ! ఛీ ! నానిష్ట - దీక్ష - నిగ్రహం
సర్వం నిర్మూలం ! .. అబ్బబ్బ ! ఈకృత్రిమ వ్యవస్థను ఇక సహించలేను.
నన్ను కేనే మోసగించుకుంటున్నా లోపల ఒక జీవితం వెకిలి ఒక జీవితం నటి
స్తున్నా ! .. ఔరా !

ఉ. పొందుగ గూరుచుండి పతిపూజ నొనర్చెడు వేళ, పూలూ
చందరు ! డంతరంగమున జంద్రుడు ! చోరతి కరండ దీపికన్
జందురు ! డర్భ్యపాత్రయన జంద్రుడు ? హారతి వస్త్రగంబునన్
జందురు ! డల్లపాదుకల జంద్రు ? డింకేమి యొనర్తునక్కటా !

(అప్పుడు “తలుపు ! తలుపు !” అంటూ తెరలోనుంచి జంబు కేటపు వస్తాడు)

తార- ఎవరు ?

(తెరలో - “తలుపు ! తలుపు !”)

తార- తియ్యను.

(తెరలో - “తలుపు ! తలుపు !”)

తార- తియ్యను. తియ్యడానికి వీలులేదు !

(తెరలో - “తలుపు ! తలుపు !”)

తార- ఎవరు నీవు ?

(తెరలో - “నేను జంబు కేటవుడ నమ్మా !”)

తార- ఏదీ !

(తెరలో - “అది కాదమ్మా ! చాలా ప్రమాదం జరిగింది !”)

తార- ప్రమాదమా ? ఎవరికి ?

(తెరలో - చెప్తాను. ముందు తలుపు తియ్యండి !”)

తార- ప్రమాదం ? చంద్రానికి కాదుగదా ! చంద్రా !

అంటూ గభాలున పోయి తలుపు తీసి బయటో

మళ్ళీ వస్తుంది.

తార - ప్రమాదం ఏమిటి ? ఎవరికి ? తొందరగా చెప్పు !

జంబూ - ఉండడమూ. కొంచెం ఊపిరితిసుకోనివ్వండి .. సంగతి ఏమిటంటే... మొన్న తార - మొన్నటి సంగతు లెందుకురా ? ఇప్పుడేమి జరిగిందో చెప్పు !

జంబూ - అదికాదమ్మా ! మొన్నతో ఆరంభించిస్తేనే గాని మీకు ఇప్పటి విషయం బోధపడదు. మొన్న ఒక దొంగ పెద్దపులి వచ్చేసి నువ ఆశ్రమంలో దూరి రెండు కోడెదూడలను లాక్కుపోయిందనే విషయం మీజ్ఞాపంలోవుందా ?

తార - జౌను. జౌను.

జంబూ - ఆమ్మా !... మరి - పెద్దపులి జాతిలో పిల్లలు వుడుతాయా? లేక పిల్లజాతిలో పెద్దపులులు వుడతాయా ?

తార - మూర్ఖుడా ! అసలు విషయం చెప్పు ?

జంబూ - ఆఁ. ఊహించండి. ఆ పెద్దపులి - ఇవ్వారే - అంటే - ఇంతకు ముందే వచ్చింది. దాని కర్మజాలక అది నాకేనబడింది ..

తార - తొందరగా చెప్పురా !

జంబూ - వెంటనే పరగస్తుకుపోయి చంద్రుణ్ణి తీసుకొచ్చా.

తార - చంద్రుణ్ణా !... అయ్యో తర్వాతి ?

జంబూ - ఒక చేతిలో విల్లా - మరోచేతిలో బాణం - ధరించి - చంద్రుడు వస్తుంటే అహహా ఎంత జగన్మోహనంగా వున్నాడని చెప్పును! అప్పుట్టా! ఆసుమ్రాస్తుడు - ఆ ఆనందుడు - ఆరతినాథుడు - అంటే ఆమన్నును - వాడి తాతలాగా ఉన్నాడు మన చంద్రుడు !

తార - సంతోషమే !... కాని ప్రమాద మేమిటో చెప్పవేం ! తొందరగా ! -

జంబూ - అప్పుడు మనచంద్రుడు, యాత్రకు రతీనాథుడు, గభాలన విల్లెత్తి - గుభాలన బాణము విడువగా - దభాలన శాస్త్రాలమ్ము ధరణిపైబడి కాళ్ళు కైకెత్తేసింది

తార - ఏమీ ! చంద్రుడు పెద్దపులినిచంపాడా!... ఆహా !... కాని, ప్రమాదం సంగతి చెప్పవేమి ?

జంబూ - అంటే - దాన్ని తటముకు పోతూవుంటే జొన్న మోహాకటి కాలికి రాసుకు పోయి, రవ్వంత పెచ్చాడిపోయి, కొంచెం నెత్తురు కారింది. అదగో అదగో ! లంబూ చంద్రుడూ ఇక్కడకే వస్తున్నాడు ! చూపండి ! !

అప్పుడు లంబూతో చంద్రుడు ప్రవేశం. విల్లమ్ముతో కనిపిస్తున్న చంద్రుడు మరీ జగన్మోహనంగా వున్నాడు.

కాలిమీద కొద్దిగా నెత్తురు మరక లున్నవి.

తార- చంద్రా! వీడి వీడి! నీగానం చూడనియ్య! (కూర్చుంటుంది. కాలు చూస్తుంది, గభాలున చీరలో ఒకసీలిక చింపి, కాలకు కట్టుకడుగు) చంద్రా! ఎంత ప్రమాదం జరిగింది? .. ఇలాటి అపాయకర వ్యాసంగాలు ఎందుకునీకు?... ఆపెద్దపులి ఎదురు తిరుగుతే ఎంతకష్టం!.. లంబూ! జంగా! వీడు చాలా అలసిపోయి వున్నాడు. మంచి విశ్రాంతి అవసరం కావలసిన సపర్య లన్నీ సేసు చేస్తా, కొంచెం చెమ్మరించిన తర్వాత మిమ్ములను పిలుస్తా అందాకా ఇక్కడికి రాకండి. పోండి!-

లంబూ- అమ్మా! ఇప్పుడు జ్ఞాపకం వస్తున్నది. ఆగాభరాలూ సేహపడిపోయానమ్మా!
జంబూ- సేనూకూడా పడ్డానమ్మా!

తార- సరే. మీగుకూడా విశ్రాంతి తీసుకొండి. పోండి!

(ఇప్టంలేని కైఖరితో ఇద్దరూ నిష్క్రమణం)

తార- చంద్రా! శార్దూలమును సంహరించేటంత వీరాగ్రహీత పర్యాయావా? ఏమి! వీడి! నీ వీరవిగ్రహాన్ని కనులార చూడనియ్య! ఏమే! ఆవిల్ల పప్పు సోరు, ఆ అమ్మ తోడుగు నీటు, ఆ అతీథపాదం, ఆ వీరాశేఖ సౌందర్యం, ఏమీ ఒక్కసారి చూపిండు!

చంద్ర- అమ్మా!...

తార- (ఉలికిపడుతుంది)

చంద్ర- అట్లులికిపడితిరేల!

తార- చంద్రా! నిన్ను వేడుకుంటున్నా ఈక్షణంనుంచి నన్ను అమ్మగనని పిలువనవ్వ.

చంద్ర- నేడు నాపాతము లింకను బూర్తికాలేదు- మరసంతయు ఆ వ్యాసంగముగా నున్నది ఈపూటకు నాకు తెలివిచ్చి సంతపండి.

తార- మరసంతయు విద్యావ్యాసంగముపై నున్నదా!.....చంద్రా! నీకు మరసాస్థిక టుందా? .. ఉంటే ఈసమయంలో అక్కడికెలాపోయింది?

చంద్రా- మీప్రసంగము విసుటకు నాకేమోభయమగుచున్నది. మీకైఖరికూడా...

తార- ఔను. చంద్రా! నాచేత చెప్పించాలని దొంగవేషం వేశావే కాని, నీకు అర్థం కాని రహస్య మేమిది? చంద్రా! ఇక దాచును దాచలేను!

చ. అతితరమైన ప్రేమ, హృదయమ్మున నన్ని దినాలనుండి యు
ద్ధతి జెలరేగె - నిండనక దాచినా చెంగున నివ్వవోలె ! నా
పతి పరదేశ మేగె, చిరవాంఛిత సత్పుల సాధనంబుకై
జలనము కూడె నేటికి, విచార మిక్కేటికి మారనుండరా !

చంద్ర- తారజేవి !.....

తార- ఎ? ఏని! మళ్ళి ఒక్కసారి సుధామమర ఛ్యారంతో నా పేరు ఉచ్చరించు

చంద్ర- తారజేవి! ఈయనద్వర్తనము మీవంటి విద్యావంతులకు అనుచితము.

తార- అయితే, చంద్రా! విద్యవున్నందుకు చేయదగినది కైరాగ్య స్వీకారమేనా?

చంద్ర- కాదు. న్యాయవిచారం - పాపభీతి - సంఘ నియమం-

తార- ఇంతేనా? ఇంకను కలవా?

చంద్ర- ఆముష్మికచింత - నరక భీతి!

తార- అగు! నరకభీతియా? నరకభీతి చంద్రా! నరకమంటే ఏమిటో ఊహామాత్రంగా నీకు తెలుసు - అనుభవపూర్వకంగా నాకు తెలుసు!

చ. అరువదియేండ్ల వృద్ధులకు నన్నయిజచ్చి నిరుప్త సీరసా
వరణములో నిరాశల బ్రవాసము చేసెడు వాని కెండి యు
ర్వరబడు పండుటాకునకు బౌధవయస్కు-శిరీషపుష్ప సుం
దర నుకుమార-మూలగుటె నారకనారక మోయి చంద్రుడా!

చంద్ర- హరిహరి! యట్టి పుష్పాన వాఙ్మయ లాగుచుంటివి. తారాజేవి?
మోహాతి లేకమున మీ వివేకము సంకుచితమైనదే కాని--

చ. “వికల సర్వత్రుండైన, మది వెంగలియైననఁ, గూరిపి యైనను
ద్రుకరణ శుద్ధిగా మగఁడె దేవుడటంచు నిశ్చయించి, యెం
డొకఁ డెటుమంటి వాడయిన నొప్పుదు కోరగ సాధ్యి! యిల్లెరుం
గక మదీ తప్పి తేని త్రిజగమ్ములు నిన్ను హసింప కుండునే?”

తార- చీటికిమాటికి భర్తయని, పాశ్చత్యమనీ ఉపన్యసించు చున్నావు. ఈలాటి
ఉపన్యాసాలు శ్రవణములో ఆనాదినంచి వివక్షితుడౌతానే ఉన్నవి. కాని
చంద్రా!

చ. “మగని సత్క్రమించుటలు మానినికిన్ తగదంటి వొప్పితిన్ ;
డచుండు మగండటన్న మది ముక్కువ యెవ్వనియందొ, కంటికిం
పగు సతఁడెవ్వఁడో యలఁడె! ఆతనిఁ గాదని యన్యుగూడినన్
తగ దిది కాముకీ పునుల భర్మము నీ వెరుంగవే?”

చంద్ర- తార ఇట్టి దాహణపాప కార్యమునకు ఇంత నిర్భీకముగా పాల్పడుచున్నావు. అక్కటా! లోకము నవ్వవనియ్యె సంకోచించినా?
తార- లోకమా? నవ్వనా? హా హా హా! చంద్రా!

ఉ. లోకము నవ్వనంచు దనలో జనించిన ప్రేమ నాపగా
నేకమలాక్షి, నైన దరమే! పరిఘూర్ణ తరంగమాలిక
నీకముతోడ గల్గొరసి నిండుగబారు నఖిండ వాహినీ
ఘాతల నాపబూనిన, తటంబులుత్రైచి జగంబు ముంపన్ !

చంద్ర- తారాదేవీ! జారకృత్యమువంటి భయంకర పాతకము చేకొండు లేదునుమా?

తార- చంద్రా జారత్వమనీ, సాధ్వీత్వమనీ శాస్త్రాలూ వ్రాసిపెట్టివదెవ్వరు? భగవంతుడా? కాదు. మనుష్యులే మీ మంగవాండ్రే-

చంద్ర- నామీద కోపమునొప్పున నీకు కలకరియగ కనబడుచున్నది.
కాని, తారాదేవి!

క. “కోపము వలదిక- నీనీ
పాపమునకుఁ జొచ్చినన్ బ్రపంచమునం, దిం
కేపాలతి మగని యొద్దన్
గాపుర మొనరింపజాలు కాంతా! వినుమా!”

తార- చంద్రా! ఈ నీతిప్రసంగాలు చాలించి నామనోరథాన్ని ఇకనయినా పాటించుచున్నానీ! పాపపుణ్యములకు విపరీతార్థములుచెప్పి నన్ను ఎట్లా ఒడంబరచుటకు యత్నించుచున్నావు. అక్కటా

చదివితీ వెల్లశాస్త్రములు సాధ్యవటంచు జగంబునందు నిం
తడనుక పేరుగొంటివి-వినాశబుద్ధి యిడేల కల్గెనో
ముదితరో నీకునేడ? మన పూర్వచరిత్రల నెందు నైననున్
నుతతులు పుత్రులన్ గవయ జూచుట వింటిమె! కంటిమెకటా!

తార- చంద్రా పూర్వచరిత్రలు నే నెరుంగనివి కావు. కాని, తీరని తదివితే
దొంకంతా కదులుతుంది చెప్పనా-?

నీ. “కన్నకూతురటంచు నెన్నక భారతీ
తరుణిఁకూడడ నీ పితామహుండు!

మేనత్తయను మేరమీరి 'రాధికతోడ
నెనయడే యచట నీ యనుగుబావ!

వదినయంచు నొకింత వావిలేకయె జ్యేష్ఠ
 నెలతఱో బొందడే నీ గురుండు!
 మునిపత్నియగు సహల్యను బట్టడే నీదు
 సహపాటియగు సాకశాసనుండు!
 ఇట్టి మీవారినడతలు కట్టిపెట్టి
 యన్ము చెల్ల! న్వాయోత్తుల నాడెదేల".
 తార! నాతోడ సంగిగో రవ్యమేఘ
 యవనికల డాలి దోబూచు లాడుకోర!—

(అని చెయ్యి పట్టుకోబోతున్న చంద్రుడు తప్పించుకుంటాడు)

చంద్ర- (వణికిపోతగా) అమ్మా! అమ్మా!

తార- (సవ్వతూ గట్టిగా నోరు మూస్తుంది.)

చంద్ర- తాత్పర్యము నాకు అసాధ్యము

తార- (పకపకసవ్వతూ) చంద్రా! జగన్మోహనా! అక్షరాభ్యాస మైతేనే
 గాని ఏవిద్యా ఎవరికి సాధ్యంకాదు. రా! ఇటురా! భయపడకు! నీవు
 శిష్యుడవు! వేమ ఉపాధ్యాయుగాలిని! కనుజుకోసుతే! ఇదిగో? చెప్పి
 నట్లుచెయ్యి? చేస్తావా? చేస్తావా

చంద్ర- తేయిటు నీదుచేయి! ఇక తిన్నగ గన్నులు మూసికో! ఉపా
 ధ్యాయని మేను మేరునకు నానిచి నీ శ్రవణస్మృతలందు 'కో
 కో!' యని పాడ నీమెయి గగుర్పు జనించెన? లేద? కలెనా
 హాయి! ఇకేలజాగు! పదరా! ప్రమసాజన రాజమోహనా!
 (అంటూ చంద్రుణ్ణి లాక్కుపోతూ తార నిష్క్రమింపబడి)

దృశ్యం - అయిదు

పెక్రమహర్షి యాశ్రమం వెలుపల

వారదుటు పరుగెత్తుకుంటూ ప్రవేశం.

హా! ఆచార్య!...వాడవగురూ తమా...కుక్రమహర్షి...మాట... మాట...
 ఇటు! ఇటు!

శుక్రడు ప్రవేశం

శుక్ర- ఓహో! నారదుడా! చుహాన్! ఆభివందనములు.

నార- దానవర్షి! ధన్యవాదములు!

శుక్ర- ఎక్కడనుండి నీ రాక? విశేషములేవి, బ్రహ్మలోకమున నెల్లరకు క్షేమమా? నారదా!

ఉ. కల్లనిజమ్ము రెండు కలగాపులగమ్ముగ గల్పి. పోరు సం
ధిల్లగ జేతుపంచు జగతిన్ జనుపేరొక టబ్బియుంటచే
జెల్లని డబ్బుగా, యెపుడు చేతులు మాఱుచుండు నీవు, నా
వల్లన నేమి కావలసి వచ్చితో నేడు, వచింపు నారదా!

నార- శుక్రాచార్యా! రాక్షస గురువైన నీవు బ్రహ్మవైద్యుడైన నాకు ఈమాత్రపు
సర్వోత్తరాదకుండా స్వాగతమిచ్చెదవని నేననుకొనలేదు. నేను కలహకారి
నని లోకము వాకొనుచున్నమాట నిజమే కాని, ఆచార్యా!

గీ. కలహ కారణములు కొన్ని కలిగియుండ,

వాని నొకచోట సంధించు వంతునాది;

లేనికలహంబు సృష్టించు లేకీబుద్ధి

లేశమైనను నాయందు లేదు సుమ్మ!-

శుక్ర- నారదా! నీవు వచ్చిన కార్యమును దెల్పుకొని?

నార- నేను తగవులమారినని తొలతనే చెప్పితినిగదా, ఇకనేమి తెలిసిన జేమి
ప్రయోజనము? శుక్రాచార్యా! కలలోనైన నీవనుకొనిన యొకానొక
మహోత్తరావకాశము లభించినది. అవిషయ మెరింగింపఁ దెనని గంపె
దాశతో వచ్చితిని, గాని పుట్టెడు వగపుతో బోవుచుంటిని. ఆచార్యా!
సెలవు!

శుక్ర- ఏమది? నారదా! ఆగు! ... నాకు అవకాశమా? .. నేను కలలోనైన
అనుకొననిదా? ... ఎట్టిదా యవకాశము? దేనికి సంబంధించినది? అది
అంతటి మహోత్తరమైనదా? నారదా! నీమాటలు నిక్కముగా నన్ను రించు
చున్నవి.

నార- ఆచార్యా! అది మహోత్తరావకాశ మనుట నిస్సంశయము. అట్టిది నీకు
మరల లభింప నోపదనుటగుటగూడ నిచ్చయము.

శుక్ర- అది యెట్టిదో వినుటకు మిక్కిల యుత్సహించు చున్నాను.

నార- అవకాశమెట్టిదనగా-ఆచార్యా! కలడుగదా ఆనాడు కమనీబంపి నిన్ను
తంచించి నీ మృతసంజీవనిని పస్కరించిన యాదేవగురువు బ్రహ్మస్మృతి?

శుక్ర- ఔను.

నార- అతడొనరించిన యాదురాగతమునకు దగిన ప్రతిక్రియ నొనర్చు నవకాశము నేటికి నీకు లభించినది.

శుక్ర- నిజముగాన!...అట్టి యవకాశమున్నదా!... ఎట్టి కుభవాద్ద నాలింప జేసితివి? నారదా వివరించి చెప్పుము.

నార- కలదుగదా నుండరి గగనతార, రతీ పరావతార, తార యను పేరుగల భార్య యొక్కర్లు బృహస్పతికి ?

శుక్ర- ఔను- ఈతపోదలూ గురిగింజ తీగవలె అవృథునివద్ద ఆమె యున్నదనుట జగద్విదితము.

నార- ఇక మరింత జగద్విదితము కానున్న విషయ మేమనగా, తారా బృహస్పతి వియోగము - తారా చంద్ర సంయోగము !

శుక్ర- తారాచంద్ర సంయోగమా ! ఎవడాచంద్రుడు ?...అత్రీ పుత్రుడుమన బృహస్పతి ప్రియశిష్యుడును అగు చంద్రుడేనా!

నార- ఔను.

శుక్ర- ఏమేమీ! దురువునొద్దనే గాక గురుపత్నియొద్ద కూడ కళ లభ్యసించు నంతటి ప్రోడ యయ్యెనా?

నార- ఆచార్యా ! ఇన్నిమాటలేల ? నీదివ్యదృష్టిని ప్రసరించి, ఆ బృహస్పత్యా శ్రమములూ, ఆ పద్మకుటీరములూ ఆ శయ్యాగృహములూ. ఆ తారాచంద్ర ఘట్టమున నొక్కసారి తిలకించిన సర్వము నీకేతెలియగలదు.

శుక్ర- నారదా! బహుళ తపస్విన్దిచ్ఛేదాప్తించిన పవిత్ర దివ్యదృష్టిని ఇట్టి ఆపవిత్ర దృశ్య సందర్శనమునకై వినియోగించుట అతిమ కార్యము కాని నారదా

ఉ. తల్లియటన్న నావి, గురుతల్పగ పాతకమన్న భీతి, యే మొల్లక యెట్టులీపనికి నొప్పెదమయ్యెనో చంద్ర! హర! యిల్లొల్లక గట్టుకొన్న పతినొల్లక, శీలము కీర్తి పంగడం బొల్లక యెట్టు లీపనికి నొప్పె నభాగిని! తార! యక్కటా!

కానిమ్ము! తారయేమైన నాకేమి? నీవన్నట్లు నాశత్రువుపై బగసాధించుటకు నిక్కముగా నవకాశము లభించినది. నారదా! ఇకమాడు మీ కుత్రునివిక్రాంతి ఆ బృహస్పతి యధోగతి!

నార- ఆచార్యా! ఏమిచేయదలచితివి?

శుక్ర- తొందరయ్యె? నీచే పరికించెదవుగాక! సత్వరమే బృహస్పత్యాశ్రమమునకే గి కార్యకలాపము ప్రారంభింపవలసి యున్నది. నారదా! ఇచ్చయున్నచో నీవు కూడా నాతో రావచ్చును.

నార- కానిమ్మ, మీయిరువురు కలహ వివాదమును జూచుటకన్న ప్రస్తుతియు నాకితతోద్యోగము కన్పించుటలేదు. మంచిది. ఆచార్యా! నీవు లానికేగి ప్రయాణసిద్ధుడవు గమ్మ నేను గాల్యకరణియము లాచరించుకొని వచ్చెదను.

శుక్ర- అట్లే యగుగాక. (నిష్క్రమణం)

నార- ఆనందము ! బ్రహ్మానందము ! లక్ష్మీకళతా ! భక్తజన వశంకరా ! ఈచల్లనివేళ నిన్ను మనసార స్మరింతునుగాక!-

నారుడుని గానం

(నిష్క్రమణం)

అంకం నాలుగు

దృశ్యం ఒకటి

బృహస్పతి ఆశ్రమంలోని శయ్యాగృహం వెలుపల పరిగెత్తుకుంటూ
కాంతా, లంబూ, జంబూ ప్రవేశం.

లంబూ- అమ్మా!.....అమ్మా!...(చప్పట్లు)

జంబూ- భగవతీ!...భగవతీ! (చప్పట్లు)

కాంత- తారాదేవీ!... తారాదేవీ! (చప్పట్లు)

లంబూ- తలుపు ! తలుపు !

జంబూ- తియ్యండి ! తియ్యండి !

కాంత- తొండరనా తియ్యండి! తారాదేవీ!...సరగలేమిటంటే, ఇంద్రలోకంనుంచి మీభర్తగారు తిరిగివస్తున్నారు. చంద్రుణ్ణి వెంటనే బయటకు పంపివేయండి లేకపోతే ప్రమాదం విసబడిందా నామాట ?

లంబూ- అబ్బే, మాడుకోజులనుంచి యిదేవరూప,

జంబూ- ఏంచేద్దాం? కాంతా! అదిగో విమానం వచ్చేస్తుంది. వీళ్ళు మనకు కనబడడంలేదు. మనం వాళ్ళకు వినబడడంలేదు. వ్యవహారం చూస్తే విషమించేటట్టే వుంది.

లంబూ- మనకెందుకురా ఈ ప్రయాస? జరిగే శృంగభంగమేమిటో జరగనియ్య

జంబూ- నిజమే. నేపీతులం మన మున్నాముగదా. మంచి చెడ్డా మనతో చెప్పి చెయ్యకూడదు? ఈ చంద్రుడికి ఇంత ధైర్యమా? ఇంత కావరమా? కానీ - వాడు తప్పుకున్న గోతిలోనే పడ్డాడు.

లంబూ- పడ్డాడురా గోతిలోనే పడ్డాడు.

కాంత- లంబూ? జంబూ!

లంబూ- చుధ్య నీ హడావుడేమిటి?

జంబూ- తారకు చంద్రగ్రహణము అయిందని నీకు ఈర్ష్యగా వుందా?

లంబూ- నీపాలటికి రాహుకేతువుల్లాగా మేమున్నాములే.

కాంత- మిత్రులారా! మనం ఏలాగయినా తారా చంద్రుల్ని రక్షించాలి.

జంబూ- మనకేమి అవుసరము? వాళ్ళిద్దరూ మూడు పగళ్ళూ, మూడు రాత్రిళ్ళూ కన్నుమిశ్నూ కనబడకుండా ప్రవక్తిస్తుంటే, కావలసిన ప్రాయశ్చిత్తం కానివ్వవలసిందే గాన మనం అడ్డుపడడమెందుకు?

కాంత- అయ్యో! అయ్యో! అదిగో! విమానం దిగనే దిగింది.

జంబూ- కొంప గుభిలున కూలిందన్నమాటే

లంబూ- అదిగో గురువులవారు విమానం సంచి దిగాను.

కాంత- మంచిది. ఇక ఒక్కటే వుపాయం. గోడదూకయినాసరే, వాళ్ళకయ్యా గృహంలోకి వెళ్ళి హెచ్చరిక చేస్తాను. (నిష్క్రమణం)

(బ్రహ్మసూతి ప్రవేశము)

లంబూ- } వందే భగవన్! (నమస్కారాలు)

జంబూ- }

బ్రహ్మ- సుఖీ భవ! శిష్యులారా! ఆశ్రమంలో నెల్లరును గుకలమా?

లంబూ- }

జంబూ- }

చిత్తం చిత్తం.

బ్రహ్మ- ఆనందము!

లంబూ- అయితే. గురుదేవా! ఇంద్రలోకంలో యజ్ఞం జయప్రదంగా జరిగిందా?

బ్రహ్మ- శిష్యులారా! యజ్ఞమఖండ జయప్రదంగా నెరవేరినది.

శా. నాకాభీశుడకండ మోడ భరితుండొనట్లు యజ్ఞంబు ను
 (శ్రీ) కళ్యాణముగా వహించితి, శచీ సీమంతినీరత్న మె
 న్నో కాన్కల్ దయచేసి తారకయి, యెన్నో రత్నముకావళుల్
 గాకున్ దక్షిణలిచ్చె నింద్రుడు, మహానందంబుతో వచ్చితిన్.-

జంబూ- గురుదేవా! 'మేముకూడా మహానందంతో మీరాక కోసమే ఎదురు
 చూస్తున్నాము.

బృహ- తర త్వేమముగా నున్నదా?

లంబూ- ఆఁ. చంద్రుడుకూడా కులాసాగా వున్నాడు గురుదేవా?

బృహ- నేనులేనీకొరంతి యెట్టిదియులేకుండ మీ అధ్యయనము యథావిధిగా కరుగు
 చున్నదా!

లంబూ- ఒక్క అధ్యయనమే యేమిటి? గురుదేవా! మీరులేని లోపం లవ లేక మైనా
 కనబడనీయకుండా మన చంద్రుడు అన్ని వ్యవహారాలు మీకుమళ్లనే
 చేసేస్తున్నాడు.

బృహ- మరచితిని. శిష్యులారా! నా విమానధ్వని తారా కాంతా చంద్రులకు వినిపించి
 యుండెనుగదా? వారలేల నాకెదురు తారయిరి? ఎక్కడకున్నారు ఏమి
 చేయుచున్నారు?రండు! వారిని కలుసుకొనుటకయి హృదయ
 మారాట పడుచున్నది. రండు!

లంబూ- (బిగ్గరగా) ఆమ్మా! ఆమ్మా! గురువు గారు వచ్చారు మువ్వంకాయకూక
 సంగతి తర్వాత ఆలోచిద్దురుగాని ముందు కాళ్ళు కడుక్కొటానికి నీళ్ళు
 తీసుకురాండి.

జంబూ- (బిగ్గరగా) చంద్రా! చంద్రా! గురువు గారు వచ్చారు. ఇక వారి పనులు
 వారు చూచుకుంటారు గాని నీవు కష్టపడకులే నాయనా!

బృహ- బారా! వీరిసంభాషణ నేడు అదొక వింతవీతిని హృదయస్పందన మొనరించు
 చున్నది. వీరిరువురు మూఢ ప్రవృత్తి కలిగిన బాలురు. అయినను..

గీ. ఆట లాడెడు పిల్లవాండ్రట్టె యొక్క

బెడ్డ వైచినవెంటనే వికల మగుచు

చిట్టి తరగల గంపించు చెరువువోలె

హృదయము కలంగ బారెడు. హేతు నేము!

(మధురూ నిష్క్రమణం)

దృశ్యం-రెండు

శయ్యాగృహంగా తారాచంద్రులు ప్రేమగాసంతో ప్రవేశం.
ఇద్దరూ సంపూర్ణశృంగార వేషంతో ఉన్నారు. పాటపాడుతూ తార చంద్రుడికి
గండంపూస్తుంది. ఆటనుడుపులుఅందిస్తుంది. పూలరండువేస్తుంది. ఫలహారాలు
అందిస్తుంది. చంద్రుడుకూడా నిర్భయంగాను విలాసంగాను ఆటతో విహరి
స్తున్నాడు.

డైలాగ్ పాట (11)

పాటచివర బయటనుంచి పెద్దచప్పుడు : నిషిస్తుంది. తారాచంద్రులు
ఉలికిపాటుతో పాటఆడేసి చప్పుడు వివచ్చివైపు తేసి
చూస్తుంటారు

తార- ఎక్కడిదా చప్పుడు ?

చంద్ర- ఎవరో గోడదూకినట్లున్నారు !

“తారా ! చంద్రా ! ప్రమాదం !” “ ప్రమాదం” అంటూ కాంత భిభత్స
వైఖరితో ప్రవేశం

తార- ఏమిది ?

చంద్ర- ప్రమాద మెట్టిది ?

కాంత- బృహస్పతి భగవాన్లు

చంద్ర- వచ్చారా ?

కాంత- ఇంద్రలోకంనుంచి ఇప్పుడే విమానం దిగారు. సరాసరి ఈగదిగాకే వస్తున్నారు

చంద్ర- హతోస్మి ! హతోస్మి !—

తార- విమానధ్వని నాకు విపలదలేదే !

చంద్ర- నాకును విపలదలేదు.

కాంత- ఎలావినబడుతుంది. ఈ సుపంచములో వుంటేగా మీరు ?

తెరలో బృహస్పతి “తారా ! తారా !”

చంద్ర- అదుగో గురువులవారి కంఠశ్వరం !..... కాంతా ! ఏమి యుపాదము

తెరలో బృహస్పతి “తారా ! తారా !”

కాంత- అదుగో, తుపాకులాగే వచ్చిపడుతున్నారు. ఏమి ఉపాయము ? అయ్యయో
మీరు చూస్తే శృంగార వేషాలతో వున్నారు. గది చూద్దామా మనస్థిర క్రిడా
(2)

క్రీడా రంగంగా కన్నవ్వచవుతున్నది. ఎంతప్రమాదం వచ్చింది !

తెరలో బృహస్పతి “తారా ! తారా !”

చంద్ర- తారా ! ఎంతచెప్పినా ఒక సన్నీ ధురంత దారుణ కూపములోనికి నీవే దింపితివి. ఇ - ఇట్టేయగునని తొలుతనుండియు నేనుచూచియు చుంటిని. మానసి పత్రిద్రోహపాతికమునకు నీకు, గురుద్రోహ పాతకమునకు నాకు, ఈలోకమునందే ఇప్పుడే శిక్షానుభవము కలుగునున్నది. ఆయ్యయ్యా ! స్త్రీబుద్ధి ప్రళయంతకముని యెరింగియు ఈవలయందు జిక్కుకొంటినిగదా !

కాంత- చంద్రా ! ఆపత్నను బులూ ఆలలను నిష్కారమడె పురుషుని కంటె అభిమాధముడు లేడునుమా ?

తెరలో బృహస్పతి “తారా ! తారా !”

తార- కానిమ్మ కాంతా ! ఒకతప్పు చెయ్యనే చేశాను. దానిని క్షిప్తుచ్చి మరో తప్పు ఎందుకు చెయ్యాలి ? రానిమ్మ - వానిని రానిమ్మ ? ఎట్టి దారుణకీడు విధించినా సరే, నిజమే చెబుతా —

చంద్ర- అయ్యయ్యా ! తారా ! నీవు నిజము చెప్పినయెడల నాగతి యేమగునో ఊహించితివా ?

తెరలో బృహస్పతి “తారా ! తారా !”

కాంత- అమ్మా ! ... నాకు ఒక ఉపాసము స్ఫురించింది ... చంద్రా ! నీవు పురుషుడవు. కాబట్టి నీజీవితానికి ఏమానియూ కలుగదు అమ్మా ! నీవు సుసార స్త్రీవి నీపేరుప్రతిష్ఠలు కాపాడుకొని నీసంసారాన్ని నిలువబెట్టుకొవడమే ముఖ్యకర్తవ్యం చంద్రా ! నీవు ఇక్కడనేవుండు. అమ్మా ! మీరు ఈ స్నానాలగదిలోనికి నెంటునో బోయి లోపల గొల్పోవేసుకొని ఈ కృంగార వేపం తీసివేసి యధాప్రకారంగా నారచీర కట్టుకొండి ఇంతలో గురువుల వారిని అమాటా ఈమాటా చెబుతూ ఇక్కడనే ఆసేస్తా ! ఇదే ఇప్పుటి కుపాయం ! రండి ! రండి ! (అంటూ తారకు బలవంతంగా స్నానాల గదిలోనికి నెట్టవేస్తుంది.)

తెరలో బృహస్పతి “తారా ! తారా !”

కాంత- ఎవరు మీరు ? పేరమిటి ? ఎందుకు వచ్చారు ?

తెరలో బృహస్పతి “నేను బృహస్పతిని ! తలుపుతీయ !”

కాంత- మీరా ? వస్తున్నా భగవత్ ! వస్తున్నా !

చంద్ర- కాంతా ! నీకు వసుస్కారము వస్తుకూడా ఎక్కడైనా దాచెయ్య !

కాంత- ఇలాటి పిరికిపండుల ప్రేమించే అడవాన్ని ముక్కు చెవులు కొమ్ముతో
(అంటూ నిమ్మకాయలు)

మళ్ళివెంటనే బృహస్పతియు కాంతయు ప్రవేశం

బృహ- ఓహో ! నాప్రియశిష్యుడా... చంద్రా! ... సౌమ్యమా ?

చంద్ర- చిత్తమథగవాన్ ?

బృహ- చంద్రా! నీవేమటు చూడ వెళ్లిపోదువవలె కల్పించుచున్నావు. కాని నీముఖ
వైఖరి చూడ కడుంగడు వెలవెలబారి యున్నది నిమిష మేమి?...

ఉండు... ఈకుటీరము నందు వీన్నడువ లేని సుఖంపరమశ్రమలు ! ఈ దీప
కరంపములు ! ఈ తాంబూలములు ! పూలపండలు ! ఫలహారములు !...

ఏమది !.. ఇదితోల్లంటి నాయాశ్రమకుటీరమా? .. లేక బుద్ధిబాధ్యమున నేడేని
చేశ్యనాటికనుండు అడుగిడితినా? .. చంద్రా! తాం! యెక్కడ

కాంత- తాగాడేవి న్నా నాలగదిలో వున్నారు భగవాన్ మీరు వచ్చారనే అనుబదముతో
న్నారం తొందర తొందరగా ను గించుకొని వస్తున్నారు

బృహ- అటులనా? .. కాని ! నానిరుపేద కుటీరము నేడేంటి యపూర్వ కృపాగార
భంగిమలతో విలసిల్లు చుండుటకు హేతువేమట చెప్పదవా ?

కాంత- (వెకిలి నవ్వునూ) ఇంతమాత్రం గ్రహించుకోలేరా భగవాన్ ?

బృహ- వృద్ధులకు బుద్ధిమాంద్యము సహజమని నీ వెరుంగవా కాంతా!... ఆమర్మ
మైదో నీవేదిష్టి చెప్పు దగుదువు.

కాంత- మర్మం ఏముంది భగవాన్ ? ఈగదిని . అమ్మగారు... ఇవ్వారే... ఇలా...
ఎందుకు అలంకరించారంటే ...మికోసమే ! ..

బృహ- నాకోరకా ?... ఈదినమున నేను వచ్చేదనని ఆమె దివ్యవృత్తిలో నెటుంగ
గలిగినా ?

కాంత- కాదు నిన్నరాత్రి ఆమెకుస్వప్నంలో కనబడిచెప్పిరిట !

బృహ- ఏమని ?

కాంత- ఇవ్వారే తప్పకుండా వస్తానని, అంచేత ఏంతో ఉత్సాహంతో ఈఅలంకారాలు
చేసి స్వాతివర్షంతోసం ముత్రైపుచిప్పలాగా మికోసం ఏదురుమాస్తున్నారు.
భగవాన్ ! భర్త రాకకంటే పతివ్రతామత తల్లులకు మహోత్సవ సమయం
ఏముంటుంది ?

బృహ- చాచాలిని ! ఇక నీ గడుసుదనపు మోటులు చాలించి నిజము చెప్పుము

ఈ సోపాను ఈచంద్రుడుకూడా సింగారించుకొని యుండుటకు హేతువేమి? ఈరెంటికిని పరస్పర సంబంధములేదా? నిజముచెప్పుము.

కాంత- (హాసం)

బృహ- నోరకట్టుపడెనా? మంచిది. ఈపెండ్లికొడుకే ఈవిధావిధానమెంతగించుగాక చంద్రా! నీవేని నిజముచెప్పెదవా?

చంద్ర- నాకేమి తెలియదు.

బృహ- నీ మొవలినిగల దుస్తులు బ్రహ్మగాకి యోగ్యములో, పెండ్లికొడుకునకు యోగ్యములో అజ్ఞానా తెలియని ఆపస్మారక చిత్తావస్థయందుంటివా?

చంద్ర- నాకేమియు తెలియదు.

బృహ- ఓరికపటి! సత్వమే నిజము చెప్పుము లేకున్న ఈబ్రహ్మవచనము తప్పక కడమట్టగలము. ఊర చెప్పెదవా? లేదా? లేనియెడల—

(తార గభాలన ప్రవేశము. వేషమూర్చుకోకుండా వెనకటి శృంగార వేషంతోనే వచ్చిం.)

తార- (ప్రవేశనూనె)...ఆగండి!

బృహ- తారయా? !...తారా! నీవుకూడ సంపూర్ణ శృంగార వేషధారిణిని దర్శనమిచ్చితివి! స్నానములగడిచితివి ఇట్టి శృంగారనాయకీ దేవధారిణియు వెలవడుట. వింతలకువంత!...తారా! నీవేని నిజము చెప్పెదవా?

తార- (తలవంచుకుంటుంది)

బృహ- తారా! దేవర్షి కాంతవు. అసత్య మాడుట కంటె అధమాధమ దోషములేదు గుమా నిజము చెప్పుము. చెప్పెదవా?

తార- చెప్పెదను.

బృహ- చెప్పుము.

తార- చెప్పెదను. నిజమే చెప్పెదను. మహన్నీ!... నేను మీయెడల దాహణమైన అపరాధం చేశాను....

బృహ- నాయెడలనా? !..... ఎట్టిదా అపరాధము?

తార- మీగ సహింపజాలని ఒక భయంకర అపరాధం!

బృహ- ఎట్టిదది?

కాంత- నేను చెప్తా ఆసలునిజం. భగవత్! అన్యుగారు ఏ అపరాధము చేయ్యలేదు. అపరాధం చేసింది నేను! అంటే ఈగడిలో నేనూ ఈచంద్రుడూ.

తార- ఆగు! కాంతా? నన్ను రక్షించడానికై నాతప్పు నీ నెత్తిపై పెట్టుకుంటున్నావు

నీ సఖిత్వానికి సహస్ర ధన్యవాదాలు ! కాని మహన్నీ ! తప్పుచేసింది కాంతకాదు - నేను !

బృహ- శివశివ !తాగా ! ఇది నిక్కమా ? పరిహా మా !

తార- పరిహాసంకాదు. నేను చంద్రునితో కలసి మీశయ్యను కలుషితంచేశాను. చెయ్యకుండా ఉండాలని విశ్వప్రయత్నం చేశాను. కాని, విధి బలవత్తరమైంది. నాచేత ఆపని చేయించింది. ఇందులో చంద్రునివల్ల రవ్వంతైన తప్పులేదు. తప్పంతా నాది ! .. కా, తరచిమాస్త్రీ ఈ తప్పు కొంతమీది కూడాను.

బృహ- ఏమంటివి ? తప్పు నాదియూ ? కులూ ! ..

తార- ఔను ! మహన్నీ ! తామర విడిచిపెట్టి ఒక్కొక్క ప్రళాంతంగా యోచించండి !

ఆ. వె. ఆలుమగలుయందు నన్యోన్య మున్నచో

దప్పు లేల గలుగు ధరణి యందు !

భర్త చెడిన యెడల భార్యదే లోపము !

భార్య చెడిన యెడల భర్త తప్పు !

బృహ- కండకావరమున కానిపని యొనరించెయ్యి లజ్జలేనమైన లేక తప్పంతయు నామీదికి త్రోయుచుంటివా ? చంద్రా ! నాతార ఈ ఆ గాధ నారకకూపమున బడుటకెల్ల నీవే మూలకారణము ఓరీ !

చ. గొనకొను కూర్మోడ కొ కుక బతె నిన్ను బవారు వర్షములే బెనిచితి, పెద్దజేసితిని, విదైలు నేర్పితి-గాని యక్కటా !

ఘన విషదంష్ట్రీకా భయద కాలభుజంగిని పాల బెంచుటే

యని దలచాయ లేదు. కలనెనగటా ! అది యెట్టి మాఘ్యమో !

తార- మీయాసవర్ధ కోపమును చంద్రుడిమీద ఎంతమాత్రం చూపవద్దు. మహన్నీ !

నేను కాపరానికి వచ్చి యిరువైయేండ్లు గడచిపోయినవి. ఇంతటి దీర్ఘ కాలం నా జీవితం ఎలా గడిచిపోయిందో, మీరు నాతో ఏవిధంగా వర్తించాలో కోపమైనా యోచించారా ?

సీ. తీర్థయాత్రలటంచు తిరుగుట కొన్నాళ్ళు

జన్మంబు లంచును కొన్ని నాళ్ళు

గురుకులవాసపు గోష్ఠిలో గొన్ని నాళ్ళు

పున్నమమాసంచు గొన్ని నాళ్ళు

వ్రతములు పూజలు క్రతువులు కొన్నాళ్ళు
 ఘోరతపస్సుల గొన్ని నాళ్ళు
 జపములు కొన్నాళ్ళు శ్రాద్ధముల్ కొన్నాళ్ళు
 కూరనిష్టలతోడ గొన్ని నాళ్ళు

గాగ, నా ప్రాచుమెల్ల నీకరణి నేగె

ఎన్నడును నీదు కాగిలి యెరుగనైతి."

నీరు లేనట్టితిక, యేతీరు బ్రతుక

జాలునో యూహ సేయుమా సంయమింకా !

బృహ- ఓసీ ! పరమపవిత్రమైన దేన్న కులమున జనించుటచే మాకు పతనానిష్టా నియమమ్ములే ప్రధానములు కాని, పాపము కుమలత నిరంతర వ్యవహారీణత యోగ్యమగునా ? వాచాలిసీ !.....

ఉ. నీనుము లేక, యధ్యయననిష్టలు లేక, పశుప్రవృత్తితో

తామసులై మెలంగుచు, సదా వ్యసనాంబుధి ముట్టితేలు నా

కాముక కాముకీజనుల కైవడి. సన్మును లెల్లవేళ బెం

డ్లాముల గొగలించుకొని లాలనతక జరియించు టొప్పునే ?

తార- మహర్షీ ! మీకు వీలాలసత్వయూ లేకపోతే వయస్సునా చెల్లిపోయి ఆ వ దేశ్య వృద్ధాప్యంలో జీవితసంధ్యాసమయంగా పడహ లేళ్ళయవతిని ఎందుకు గొంతు కోశారు ! లోకాచారం కాబట్టి వివాహ మాడారా ! భార్య అంటే ఒక వ్రతమ అనుకున్నారా ? మీరు మీనపాలమీద వున్న రక్తిలో ఆసక్తిలో పెయ్యోవంతైనా మీ భార్యమీద ఎన్నడైనా కనబరి చారా ? ఈ భార్యకు, జీవనానందం అవసరంలేదా ? దీని! హృదయం లేదా ? మహర్షీ ! మీరు కూర్చోడానికి ఒక పీటలాగా, మీరు పడడ్లు తోడుకోడానికి ఒక దంతకాష్టంలాగా, మీరు తొడగడానికి ఒక పాద రక్షలాగా, మీపూజలకు వ్రతాలకు నిష్టలకు నియమాలకు కావలసిన నామగ్రులన్నీ సక్రమంగా సకాలానికి అందించే ఒక నిష్ఠిరయంత్రంలాగా నన్ను ఇస్తే తృప్తమాశారు. అప్పటికీ, నేను ఆదర్శకాంతమ కాబట్టి, నానాతి రక్తంలో నహనం త్యాగంనిగ్రహం జీర్ణందియన్నవి కాపట్టి ఇంత దీర్ఘకాలం సహించుకున్నాను. కాని నహనం కడముట్టి ఒక చెడుమహూర్తంలో ఆపరాధం చేశాను. స్వర్గమో నరకమో, సంఘ విరుద్ధమో సంఘ సహజమో, నావయస్సునకు సహజమైన అనందానుభవాన్ని ఈచంద్రునివల పొందాను. చాలు ! ఇక ఈ జీవితంమీద నాకు వాంఛలేదు. రండీ ! మీ యిచ్చవచ్చినట్లు . ఇక దండించండి కత్తెరబోసులోపెట్టి కండతుండెములుగా

కోయించండి ? కాలుసేతులకట్టి కాకియుక తునక శృగాలమలకు వేయించండి ? లేక ప్రళయకీలకీకా సద్భక్షలులైన మీ కాపాగ్నిచ్చటలచే భస్మం చేయండి !

బృహ- యా ! ఈ సర్వదేహ్యులనుండియు నీవు పొందిన చిత్తావేదన ఇప్పుడిప్పుడు నాకు అధిగమించుచున్నది. కాని, ఒకింత సేపు నీ వట్లందుము ! ముందు ఈ పాతకి వ్యవహారమును పరిష్కరింపవలసిన యున్నది. ఓరీ చందా ! కపట నటన బ్రహ్మచారి ! తారవనయు వ్యసన మహాకూపమున బడుటకు హేతు వొకటి యుండిన నుండవచ్చుగాక ! విద్యార్థియై బ్రహ్మచర్యనిష్ఠ యందుండి నీవొచ్చిన యీజా దేశ దారుణ గురుద్రోహమునకు హేతు వేమిరా ? ఓరీ గోముఖ వ్యాఘ్రమా ?

శా. ఔరా ! యెంతటి ద్రోహ బుద్ధివిర చంద్రా ! మర్మతీ ! పాతకీ !
లేలే హాకమునందు చూకావ్యనులు! నీ లీలన్ మదోన్మత్తులై
చౌరాత్మ్యంబున గురుకాంతక బొందినారే ! దురా
చారుణ నిన్నిక బూదిసేతు చటులాన్మద్భూర కాపాగ్నికన్.

అంటూ మంత్రోదకాలు చంద్రుడిమీద చల్లబోతాడు

"ఆ ఆ ఆగండి ! ఆగండి!" అని తార అరుస్తువుంటుంది.

అదేసమయములో పరుశుత్తుకుంటూ జంటూ లంటూ ప్రవేశిస్తారు.

అంటూ- భగవన్ ! భగవన్ ! గాక్షస గురువర్యుడును మీకు ఆజన్మవిరోధియు వగు శుక్రిమహాక్షులనారు కస్తున్నాడు.

జంటూ- ఆ మనోహరు ఆ జగదాలచీరీ నాదకుడా వస్తున్నాడు

బృహ- ఓరీ ! ఇది నాకుటుంబకలహము. దీనితో ఏకుత్రువకు కాని ఏనారదునకుగాని ఏ యితర అధమాధమునకు గాని ఎట్టి ప్రసక్తయును లేదు. తెలిసినా ! కాంతా ! లంబోదరా ! జంబుకేశ్వరా ! మీకును అంతే ! మీముగ్గురు కూడా నా సన్నిధినుండి ఇప్పుడే ఈక్షణమే తొలగిపోతుండు లేదేని కోప ఘర్జితు ధైర్యుని ఈదేవర్షి వాక్కుపై నిపుడు వెలసెడు నొక్కొక్క పలుకు ఒక్కొక్క మహామారణాస్త్రమువలె మిమ్ము కలగింప గలదు. పొండు ! పొండు ! పోయి ఆ వచ్చెడి యేకాక్షిలోనూ, ఆ యపశకున పక్షిలోనూ తమతమ జీవితములపై ఆకే కలదేని ఈక్రోధానిష్టమునిశీలము సన్నిధికి రావలదని చెప్పడు. పొండు ఊహ.

కాంత

అంటూ } చిత్తం. చిత్తం.

జంటూ }

(ముగ్గురూ నిష్క్రమణం)

బృహ- ఓరీ చంద్రా ! నీచహాపాతక జీవితకథకు స్వస్తి చెప్పియున్న నాకు అంతరాయము కలిగినది కాని, నావాక్కులందు పత్రత నిల్చియుండుంతకాలము నీ పెక్కడికి రోగలవు ? ఓరీ గుర్రద్రోహీ ! నిల ! నిల ! (అంటూ మంత్రోదకములు పట్టుకుంటాడు.)

తార- — ఆగండి ! చూహీ ! చంద్రుణ్ణి శపించినంత మాత్రంచేత ఫలమేమి ? నేను మళ్ళీ మీకు స్వీకారయోగ్య నవుతానా ? అతల్లికాదు ఎన్న శపించండి !

చంద్ర- కాదు ! భగవన్ ! తప్పంతయు నాది ! నన్నే శిక్షించండి ! నేను తగుముగ్ధుడు విద్యార్థిని వచ్చితిని కాని విద్యార్థి కనచిత్రమగు రీతిని వర్ణించి విద్యార్థిగ్రంథమున కెల్ల కాశ్యతకళంకమును ఘటించితిని, గురూత్తమా!

ఉ- వ్యర్థపు మాటలాడుచు, నప్రతిభుల చెల్లించి సంపరిచి, ప్రేమాధములందు ముని, పరమార్థపు విద్యల విస్మరించు విద్యార్థులు వ్యర్థజీవనులు, దండ్యులు: సంయమినాథ ! ఇంక విద్యార్థిగణమ్ము లెఱుఁగుదాహరణమ్ముగ నన్ను జంపి, లోకార్థము బ్రహ్మచర్య మహిమాధికతన్ బ్రకటింపు మొట్టవో !

(అంటూ బృహస్పతి ముందు వెళ్ళిస్తాడు)

అప్పుడు “ఆగు చంద్రా ఆగు బృహస్పతి !” అంటూ

కుక్రి నారదులు ప్రవేశము

నార- బృహస్పతి ! అత్రితనూయల గౌరవమైన దలంపక ఈ పసివాడను నీతోపాగ్నికాహుతి గావించవలసిందేనా ? ఔహా ! ఎంత కఠిందవు ?

కుక్రి- దేవగురూ ! భార్యయొడ మమకారము నింక విద్యశాలక ఆయెను క్షమించి ఈ కుష్టవానిని మాత్రము శిక్షింప బూతుకుంటేనా ? నీవిద్యకు దగిన ధర్మార్థర్మ నిర్ణయ మిచ్చేవా ? ఓయీ చంద్రా ! ఈముద్రానుగి నిన్ను శపింప సాహసించునేని ప్రళయప్రచండమగు నా ప్రతికాపముచే నీతిని తప్పక విరోధించెదను గాన నిర్భీతి నుండెదవు గాక.

తార- రాక్షసగురూ ! దేవగురువు, నీభిభీషికలకు బెదురు సంతటి భీషణుకాడు నుమా.

బృహ- ఓయీ ! అహ్వనింపకయే వచ్చిన అనవసరపు తిమ్మలారా ! నానుమజ్జలేనిదే ఈకుటీరమనంద దడుగిడిన మీసాహాసము నిక సహింపజాలను. సత్వరమే వచ్చిన ప్రోవను పొందు

కుక్రి- ఇది యింకను నీ కుటీరమని భ్రాంతి పడుచుంటేనా ? గిమ్మతీ ! ఇది యిప్పుడు పవిత్రము న్యాశ్రమము కాదు— జారిణి విలాస మందిరము— నైవేదిక నృత కంఠము— విటవిటీ దుర్గంధ పంకపంకిల గుహాగహనము!

తార- శుక్రమహాద్వీ ! ఆనవసరపు కంతతోమయేల ? నీవు వచ్చినపనిని రండుమాటలలో ముచ్చటగా ముగించి చెప్పము.

శుక్ర- ఓయీ ! బృహస్పతీ ! కులటా ప్రాణపతీ !

ఉ. తార సుధాంసుతో గలసి తప్పినరించిన ఘోరవాత్సల్య ధారుణి మారుమోగె, ఋషితల్లజ లేడ్డరు గూడి నిన్ బహిష్కరము సేయ నిర్ణయముసల్పి సురేంద్రునిసన్నిధిన్ సభన్ దీరువ నున్న వారికను నీవతనంబు ధృవంబు గీష్వతీ ! —

తార- మహాద్వీ ! మీకు యింతటి యపకీర్తిఘటించి మిప్రకాంత జీవనాన్ని ధ్వంసం చేసిన ఈమహాపాతకురాలిపై ఇక లవలేకమైనా జాలి తలవవద్దు. నేను ఈకథ యిక వివలేను. ఈదృశ్యం ఇకచూడలేను. నన్నుకలిగించి ఈపాపిష్ఠి తనవునుండి సత్వరమే విముక్తి ననుగ్రహించండి.

బృహ- నారీ ! ఒక్కంత యోషిక పుట్టినయెడల ఎల్లరకును విముక్తికాగలదు. మురుముందు ఈశ్వరానపు గ్రద్దలను బ్రాహ్మణించెదగాక. ఆటులైన శుక్రా ! నారదా ! నాకు కులబహిష్కరమా ?

తార- ఔను. వెలి ! వెలి !

శుక్ర- వెలి !

బృహ- యందుకు సప్తర్షుల నిర్ణయమా ? ఇంద్రుని ఆధ్యక్షతయా ? దీని కొక సభయా ? నాయుంటిగొడవలపై లోకమున కింతటి యాసకలిగెనా ? తార యొనర్చిన కృత్యమునకు మహర్షులు దేవతలు దేవులుఇంతగా తల్లడిలుచున్నారా ? ఓయీ ఈవార్త వాకరింగించుటకు మీకైనను వీల సిగ్గు లేక పోయెను ? బుద్ధి సన్నగిల్లిన ఓ పెద్దలారా !

నీ. గౌతమవత్సితో గలసిన యింద్రదాధ

ముని పూజసేయమే పుణ్యులారా ?

వరుసకు గూతురౌ వాణిని గూడిన

బ్రహ్మ దేవుడు కాడె ప్రాజ్ఞులారా ?

సప్తర్షి సతులనతో సంగమించిన మహే

శ్వరుని బూజింపమే సరసులారా ?

జారసమాట్టు మురారికి గుడికట్టి

భజనలు సేయమే భక్తులారా !

నీతిమట ! ధర్మమట ! నాకు నేర్పెదరట !

కాటికిన్ గాళ్ళు సాచిన ఖలుడచయ్య.

గోనులిన్ గట్టుకొని గొంతుగోసినాడ !

తప్పు నాయది గాచి యీ తరుణి దానె ?

నున్న లేటికి ? పొండయా పెద్దలారా !

ఓయీ ! బొచ్చిత్త మెరుగని యవిశేషపుకవి యెవ్వడైన నేను ఇంద్రునిసన్నిధికి
లెగవుకై బోతునియు, జానిమొక భార్యను మరల నాయంటికి దెచ్చుకొనుట
యత్నించి ననియు, శాదిగాగల పుక్కిటిపురాణమున గల్పించిన గల్పించుగాక.
నాయంటికి నేనేకర్తను. శాతార యొకర్చిన మహాభయకను నేనేపరిమర్తను.
తాగా చంద్రులారా ! పడుచుదనపుమనోన్మాదమున వొడలెరుంగక యొకరిందిన
మీదుడుకుతనమ్మ నిక్కముగా క్షమించదగినది కాని, ఇదిలోకమే ! లోకమనగా
విపరీతనీతిదాహముతో నాల్కలుసాచి గోండ్రించుచున్న భయంకరవ్యాఘ్రము!
దీని యాకలి సుపశమింప కేయటకై మీఇరువురనిష్పదే బలియొసంగుచున్నాడ.
ఓనీ తారా ! ఓనీ చంద్రా !

గీ. వాక్కుపై నాకు సత్సంబు పలుకునేని,

మంత్రములు నాకు వశములై మసలునేని,

చంద్ర ! మసియయి చేరుమా చంద్రునందు !

తార ! భస్మమై కలిసిపో తార లందు !

(బృహస్పతి మంత్రోపకములు చల్లగా, మంటలు బయలుదేరుతయ)

అమంటల్లో తారాచంద్రులు భస్మమైపోతారు.)

ఓయీ శుక్రా ! ఓనీ నారద ! తారాచంద్రుల నీవిధముగా శిక్షించి నందుకై
మీకనులు చల్లబడి యుండవచ్చు. సర్వప్రపంచమును సంతృప్తిపడియుండవచ్చు
కాని ఈదుష్టానకుమాత్రము తృప్తిలేదు. వీలయిన ఈ దురంతమునకెల్ల మూల
కారణము నా లాలసత్వము—నాకూర కిరాతకత్వము! కాటికి కాళ్ళుసాచియు
బెండ్లాడ నాశించు నోవృద్ధులారా ! నా రోదనము నాలింపుడు!

సీ. లేవలేకుండియు నావలె పడుచుల

బెండ్లాడునట్టి పాపిష్టులార !

ఆ భార్య వెలిచవి నాసింప గొంప ము

నినయల్లు ఘోషించ ననధలార !

వయసును బంధింప బగ్గమ లుండునే ?

పకృతిని అరికట్ట బ్రహ్మవశమే ?

తప్పు నాయదియైన తారను దండించి

లోకమ్ము కొరకు నే లోభపడితి !

వృద్ధునె పెండ్లియాడి, యా వెలది గొంతు

కోసినట్టి పాతక మింక మాసిపోవ,

కానలన్ జొచ్చి కఠినకర్కశ తపమ్ము

నేయువాడ ! ప్రంపచము రోయువాడ !

తగదు ! వృద్ధవివాహమ్ము తగదు ! తగదు !

(నిష్క్రమణం)

శుక్ర- నారదా ! నీకును నాకునుకూడ చక్కని శృంగారం నైనది. నుమా, అయిన నేమి ? బృహస్పతి నేడునిక్కముగా సకలవిద్యా వాచస్పతివలె భాషించినాడు అతడు నాకు ఘోరకఠ్రువే యగుగాక — అతని సద్వర్తనము నన్ను ముగ్ధుని గావించినది. దేవగురూ ! నీకు నాహృదయపూర్వక ప్రణామములు. బృహస్పతీ నీకీర్తి చిరంజీవియై నీవర్తనము సకలలోకాదర్శ ప్రాయమై విలసిల్లుగాక.

నారద- అధాస్తు ! తదాస్తు ! తదాస్తు.

మంగళసీతం (12)

తారాశకాంకం సంపూర్ణం.

తారాశశాంకం పాటలు

ఆనుబంధము 1

కోరస్ — సుఖముగా పోయి రావోయీ !

చంద్రా ! పోయి రావోయీ !

ఆననూయ — మాతా పితల మది రంజిల్లు

సకలాగమములు సాంగముగా,

చదివి రావోయీ ! చంద్రా !

చదివి రావోయీ !

అత్రి — గురువే తండ్రి, గురునతి మాతా

ఆనయము వారల

అడుగులు కొలచి

తలలో నాలుకవలె చరియించి

పెద్దవాడవై పేరు వహించి

వేగ రావోయీ ! చంద్రా !

వేగ రావోయీ !

చంద్రుడు — తల్లి దండ్రులారా ! మీ

తోయిఉన్న నే జననమునొంది

కానిపనులకై కాల దువ్వదునే

తీర్చుకొందు ననుగన్న ఋణమును

దీవనలిడి యిక బనుపరే

ఆనుబంధము 2

భవానీ ! దయగవవే జననీ !...

సరసమృదువాణీ ! సురవరసుత !

పావని హేళ్యాణీ ! భవానీ ! ...

మా పడతులకు నీ పదసేవ

యొకఁగై భవసాగర నావ

అది మహామాత ! హైమావతీ !

సారహీన సంసార తరణీ !

జీవతతికి జీవన మీవే

అగణకలకు సదాగతి నీవే
 పూజ నైకోవే కామారీ !
 మోహినీ ! గీజా ! వరపాణి !
 పాహిజననీ ! ప్రపూత చరణి !
 జయతు జవనీ ! జనోప కరణీ !
 జయజయ ఈశానీ ! జయతు హే
 జన్మ జన్మ దురితౌఘ నివారీ !...

అనుబంధము 3

రావోయీ రావోయీ !
 రావోయి చంద్రా !...
 చిమ్మచీకటులెల్ల చెదరి విడబాసె
 తారా మనోవీధి చంద్రికలు గాసె...
 నిర్మలానందమున నీవు నేను గూడి
 నేలాల నింగిలో మేఘాల తెరచాటు
 ఆటలే యాడుచు పాటలే పాడుచు
 హాయిగా దోబూచు లాడుకొందామా
 రావోయి రావోయి...

అనుబంధము 4

చంద్ర — తగదు పో నీకిది శాంతా !
 తగవాడగ దగుగా ! నాతో
 తగవాడగ దగునా
 సఖి వీవనుచు సరసను జేర
 మోసము నేయుట న్యాయమా !
 శాంత — హా ! చాలారా ! సరసము లేల
 ఈ లీలా !
 చంద్ర — జాణతనము మానుమాను
 శాంత — జాణపు నీవె చతురుడ వీవె

చంద్ర — నాదు లేడిని గైకొన లేదా
ఎటు దాచితివో తెలుపగ రాదా

శాంత — ఇంతలేసి కనులుండగ లేదా
ఎందు గలదో యెరుగ లేవా

అనుబంధము 5

శాంత — భమరీ !

వ్రాలిన పూవుపై వ్రాల నదియేమే ?
ఆనిన పూవుల ఆన వదియేమే !

చంద్ర — వేనవేలు పూలు కలుగ
భమరీ కేమి లోపమా !

శాంత — ఇంత నీతి రహితమా
ఇంత హీనమా

చంద్ర — ప్రేమ కేమి రీతి
ప్రేమ కేమి భీతి
ప్రేమ కేమి నీతి
ప్రేమ కేమి జాతి

అనుబంధము 6

శాంత — భమరీ !

వ్రాలిన పూవుపై వ్రాల వదియేమే
ఆనిన పూవుల ఆన వదియేమే ?
ప్రేమలేని యీ జీవనమేల !

చంద్ర — ప్రేమయే జీవన లీల

శాంత — పూవు చెవిలో భమరీ చేరి
పలుకు పలుకుకే—

చంద్ర — ప్రేమ !

శాంత } — ప్రేమయేగా జీవనము
చంద్ర } — ప్రేమయేగా పావనము

అనుబంధము 7

శాంత — మేత తెచ్చాను తినండోయ్!
 నా కోడల్లారా ! మేత తెచ్చాను తినండోయ్!
 తినండి గడ్డి! తినండి మేత !
 మీలాటి కోడలుంటే
 ఆనందం ! ఆనందం !
 ఆనందం ! బ్రహ్మానందం!
 చల్ ! చల్ ! చల్ !

లంబు } బండిలాగలేము నీకు
 జంబు } — దండ హమ్మా
 బాధ పెట్టకుండ మమ్ము
 విడుమమ్మా !

శాంత — ఓహో చాలు ! చల్ ! చల్ ! చల్ !

లంబు } అయ్యయ్యయ్యో !
 జంబు } — అమ్మమ్మమ్మ !
 అన్నన్నన్నన్నన్న

అనుబంధము 8

కృతార్థనైతిని హే దేవా ! —
 తావక ఆమోఘ దర్శనమున...
 తరించెగా ఆశ్రమము
 మానోములు ఫలియించెనుగా .
 నురశేఖరా ! —

అనుబంధము 9

ఆనంద సమయమిదే ! —
 నాథుని తోడ నాకము జూడ
 పోయెదగా ఈవేళ ! —

మానసశీధి భేదముతీర !

మోదము మీరె ?—

అనుబంధము 10

బృహ— సెలవు నొసగి పేగ బనువుడి !

కోరస్— రయంబుగా

సుఖంబుగా

శుభంబుగా

బృహ— ఆతిథి సేవ సేయుమా

ఆర్తజనుల సంయుమా

దయా ధర్మ నిరతవై

సదా చరింపుమా

అనుబంధము 11

తార— జీవన మిదేగదా సఖుడా !...

అహ ! అహహ ! హాహాహా

అఅఅఅఅహాహా !

తీరె నాదు కోరిక

ధన్యనైతినిగా ఈవేళ

అహహ ! అహహ !—

చంద్ర— ప్రేమ లలిక పూలుపూసె

మోదమామోదమేమిది

తార— రార నా ప్రేమయసఖా !

రార నా మోహనా !

అనుబంధము 12

జయ జయ మహేశ్వరీ !

భవానీ ! భవభయ నివారిణి !

మాతా !...

...

(శ్రీ)రాజరాజేశ్వరీ

సమాజ పోషిణి మాతా !...

